

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาบทบาทของ
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ในการส่งเสริม
ความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดา

จัดทำโดย นายณรงค์ บุญเสถียรวงศ์
รหัส 6004

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6 ปี 2557
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาบทบาทของ
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ในการส่งเสริม
ความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดา

จัดทำโดย นายณรงค์ บุญเสถียรวงศ์
รหัส 6004

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6 ปี 2557
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

เอกสารรายงานการศึกษาส่วนบุคคลนี้ อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูตของกระทรวงการต่างประเทศ

ลงชื่อ .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(เอกอัครราชทูต เพ็ญศักดิ์ ชลารักษ์)
อาจารย์ที่ปรึกษา

ลงชื่อ .....

(เอกอัครราชทูต จันทร์ทิพา ภูตระกูล)
อาจารย์ที่ปรึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การทูตวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) ถือเป็นหนึ่งกลไกสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศของไทย นอกเหนือจากการดำเนินนโยบายในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การทูตเพื่อประชาชนที่มีอยู่ก่อนแล้ว ในขณะที่ประเด็นการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) ได้ถูกหยิบยกเป็นปัจจัยสำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งได้กำหนดให้มีการนำประเด็น วทน. มาใช้เป็นเครื่องมือในการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมสู่ความยั่งยืนและมีคุณภาพ การทูตวิทยาศาสตร์จึงเป็นการทูตในอีกมิติหนึ่งที่สามารถรักษาผลประโยชน์ของไทย ดังนั้น กระทรวงการต่างประเทศจึงได้จัดทำเอกสารบทบาทการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) โดยกำหนดเป้าหมายเป็นแผน 2 ปี (ปี 2557 - 2558) เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาความร่วมมือด้าน วทน. กับประเทศยุทธศาสตร์ที่ไทยประสงค์จะส่งเสริมความร่วมมือด้วย เพื่อนำเทคโนโลยี งบประมาณด้านการวิจัย และสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ รวมถึงนำ แนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) มาใช้ให้เกิดประโยชน์และสามารถขยายผลเพื่อนำองค์ความรู้ดังกล่าว ไปให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีระดับการพัฒนาน้อยกว่าไทย อันเป็นการส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

โดยที่แคนาดาเป็นประเทศที่มีเทคโนโลยีและงบประมาณสนับสนุนการวิจัยด้าน วทน. จำนวนมาก และเพื่อเป็นการต่อยอดและขยายผลนโยบายข้างต้นของกระทรวงการต่างประเทศ โดยตระหนักว่า หากไม่ขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าวจนเกิดความล่าช้า ก็จะทำให้ไทยเสียโอกาสในการสร้างผลประโยชน์ตามแนวทางการทูตวิทยาศาสตร์ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา จึงได้กำหนดให้ภารกิจส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. กับแคนาดาเป็น 1 ใน 3 พันธกิจ (Mission Statement) โดยระบุเป้าหมายความร่วมมือในสาขาสาธารณสุขและตั้งเป้าของงบประมาณโครงการยุทธศาสตร์ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินโครงการส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. กับแคนาดา ทั้งในปีงบประมาณ 2557 และ 2558 รวมทั้งปรับปรุงเว็บไซต์ของสถานเอกอัครราชทูตฯ (www.thaiembassy.ca) เพื่อเป็นช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตามความร่วมมือระหว่างไทยกับแคนาดาด้วย

ที่ผ่านมา ไทยและแคนาดามีความสัมพันธ์ที่ดีและราบรื่น โดยแคนาดาให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่ไทยอย่างต่อเนื่อง กอปรกับแคนาดามีหน่วยงานให้ทุน (grant agency) ด้านการวิจัยสาธารณสุขที่มีชื่อเสียงในระดับสากล อาทิ ศูนย์ International Development Research Centre (IDRC) สถาบันวิจัย Canadian Institutes of Health Research (CIHR) และองค์กร Grand Challenges of Canada (GCC) เป็นต้น สถานเอกอัครราชทูตฯ จึงมีบทบาทในการเข้าถึงหน่วยงานเหล่านี้ โดยร่วมมือกับสำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์ ณ กรุงวอชิงตัน (ดูแลแคนาดา) เพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงกับหน่วยงาน วทน. ของไทย ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (ศูนย์นาโนเทค)

เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขและแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) พร้อมสนับสนุนการวิจัยของแคนาดามาใช้ในไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการยกมาตรฐานด้านสุขภาพและลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขของประชาชน ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับรัฐบาล โดยสถานเอกอัครราชทูตฯ ได้พบหารือกับผู้เกี่ยวข้อง (stakeholder) ต่าง ๆ ของแคนาดา เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือสำหรับการขอรับทุนการวิจัยด้านสาธารณสุขกับกลุ่มเป้าหมายใหม่ รวมทั้งเสริมสร้างความร่วมมือกับแคนาดาในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมต่อไป

แคนาดายังเป็นต้นแบบที่ดีในการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศของ Grand Challenges Canada มาประยุกต์ใช้ในไทย อาทิ แนวทาง 6 ส. + 1 ว. ของ 7 หน่วยงาน (ประกอบด้วย สวทช. สกว. สวทน. สวก. สถาบันคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) และคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)) เพื่อร่วมกันคัดเลือกประเด็นที่ท้าทายและที่มีผลกระทบ ต่อประชาชน และร่วมกันวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบสนองความท้าทายข้างต้น โดยพัฒนาไปสู่การจัดตั้งเครือข่าย Grand Challenges Thailand หรือการที่ศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติที่ได้ศึกษา แนวทางการจัดทำโครงการ Smart Health เพื่อทำการรณรงค์การวิจัยโรคมะเร็งปากมดลูก ซึ่งทำให้หญิงไทยเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เป็นต้น

จากการศึกษาพบว่า ไทยมีจุดแข็งที่เป็นโอกาส เนื่องจากไทยเป็นศูนย์กลาง (hub) ของภูมิภาค มีนักวิจัย สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล มีระดับการพัฒนาประเทศที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะด้านสาธารณสุข ดังนั้น ไทยจึงสามารถใช้ กลยุทธ์ ในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับแคนาดา เพื่อสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยในไทยเพื่อให้งานด้านสาธารณสุขในประเทศมีต้นทุนที่ถูกลง อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรค กล่าวคือ ขาดการบูรณาการแผนงานเพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอจนไม่สามารถผลิตนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่เพื่อป้อนเข้าสู่งานด้านการวิจัยอย่างเพียงพอ ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของนักวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ รวมถึงยังจำเป็นต้องรับรององค์ความรู้ด้านวิชาการและเงินทุนที่จำเป็นต่อการสนับสนุนพัฒนางานวิจัย และล่าสุดคือ การรัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งส่งผลให้แคนาดาและประเทศตะวันตกอื่น ๆ ยุติความร่วมมือกับไทยในระดับรัฐบาล ดังนั้น ไทยจึงควรพิจารณาใช้ กลยุทธ์ ในการวางยุทธศาสตร์ด้าน วทน. อย่างเป็นระบบ กำหนดตัวผู้เล่นที่ชัดเจนในแต่ละมิติกับภายนอกเพื่อรองรับการขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศในสาขางานวิจัยที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายไทยให้เกิดความยั่งยืน รวมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยไทยสำหรับการค้นคว้านวัตกรรมใหม่ ๆ โดยค้ำประกันว่า การทูตวิทยาศาสตร์สามารถเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการบรรเทาความชะงักงัน ในการดำเนินความสัมพันธ์กับแคนาดาและประเทศตะวันตกอื่น ๆ

ท้ายสุด การทูตวิทยาศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญด้านการต่างประเทศของไทยอีกมิติหนึ่ง กอปรกับสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนในประเทศที่ต้องการรับบริการด้านสาธารณสุขได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม หน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องก็จำเป็นต้องกำหนดท่าที (position) ที่ชัดเจน ทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติที่สอดคล้องและเกิดผลตามนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์

โดยผู้เขียนได้เสนอข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้อง และหวังว่าจะเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนนโยบายให้สามารถบรรลุเป้าประสงค์และผลประโยชน์ของประเทศต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการอบรมนักบริหารการทูต รุ่นที่ 6 ประจำปี 2557 ซึ่งผู้เขียนขอขอบคุณคณะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อรทัย ก๊กผล เอกอัครราชทูต เพ็ญศักดิ์ ชลารักษ์ และ เอกอัครราชทูต จันทร์ทิพา ภูตระกูล เป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ แนวทาง และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำรายงานการศึกษานี้จนกระทั่งดำเนินการแล้วเสร็จ

ผู้เขียนขอขอบคุณผู้บริหารสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ประกอบด้วย เอกอัครราชทูต พิศาล มาณวพัฒน์ และอัครราชทูต นันทนา ศิวะเกื้อ ที่ได้ให้การสนับสนุนให้ผู้เขียนเข้าร่วมการอบรมครั้งนี้ รวมทั้งมอบหมายให้ผู้เขียนมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) ระหว่างไทยกับแคนาดา ตามพันธกิจ (Mission Statement) ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ซึ่งเป็นมูลเหตุให้ผู้เขียนมีความสนใจที่จะเสนอรายงานการศึกษาในหัวข้อ “การทูตวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดา” ฉบับนี้

ผู้เขียนขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอดีตผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ผู้อำนวยการศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ และ ดร. Peter Singer ซีอีโอของ Grand Challenges Canada ที่ได้กรุณาอนุญาตให้ผู้เขียนสัมภาษณ์ แม้ว่าจะได้รับการติดต่อจากผู้เขียนล่วงหน้าไม่นานนัก นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ ดร. ศุภณัฏฐ์ สุขมาก ผู้ประสานงานโครงการ วทน. ของสถานเอกอัครราชทูตฯ ที่ได้แนะนำข้อมูล ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนเสมอมา

ท้ายสุด การอบรมหลักสูตรนี้จะไม่สำเร็จลุล่วงและผ่านไปได้ด้วยดี หากไม่ได้รับการสนับสนุนในทุกด้านจาก ผู้อำนวยการสถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ และคณะเจ้าหน้าที่สถาบันฯ ที่ได้อำนวยความสะดวกและสนับสนุนผู้เขียนตลอดช่วงการอบรมนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณทุกท่านด้วยใจจริง

ณรงค์ บุญเสถียรวงศ์

สิงหาคม 2557

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	๗
สารบัญ	๗
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา	3
1.4 ประโยชน์ของการศึกษา	4
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวคิดทฤษฎีการทูตเชิงวิทยาศาสตร์	6
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
2.3 สรุปกรอบแนวคิด	9
บทที่ 3 ผลการศึกษา	11
3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับแคนาดา	11
3.2 สถานะความสัมพันธ์ไทยและแคนาดา	12
3.3 หน่วยงานผู้ให้การวิจัยด้านสาธารณสุขรายสำคัญที่มีชื่อเสียงในระดับสากลของแคนาดาและมีความร่วมมือกับไทย	13
3.4 การดำเนินการของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวาเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดา	18
3.5 โอกาสความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องและความเห็นต่อบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ	21
3.6 การวิเคราะห์การทูตวิทยาศาสตร์กับมิติการส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับแคนาดาในด้านสาธารณสุขและในภาพรวม	24
3.7 แนวทางดำเนินการความร่วมมือการทูตวิทยาศาสตร์ในด้านสาธารณสุขของไทยกับแคนาดา	26
บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	28
4.1 สรุปผลการศึกษา	28
4.2 ข้อเสนอแนะ	29
บรรณานุกรม	33
ประวัติผู้เขียน	34

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	ตัวอย่างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัย Alberta กับสถาบันการศึกษาของไทย
------------	---

บทที่ 1 บทนำ

ภายใต้ระบบโลกาภิวัตน์และความทันสมัยของเทคโนโลยี รวมทั้งความจำเป็นในการสร้างความมั่นคงทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยในการเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community – AEC) ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความท้าทายของการนำพาประเทศให้อยู่รอดอย่างยั่งยืนและมีศักดิ์ศรีภายใต้ทิศทางและแนวโน้มของโลกในศตวรรษที่ 21 จึงได้กำหนดทิศทาง ยุทธศาสตร์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศเพื่อเตรียมพร้อมรับความท้าทายจากการหล่อหลอมของปัจจัยภายในและปัจจัยระหว่างประเทศ ดังปรากฏชัดเจนในนโยบายและแผนพัฒนาประเทศที่สำคัญ 3 แผนหลัก กล่าวคือ ก) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ข) นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติฉบับที่ 1 (2555-2564) และ ค) ยุทธศาสตร์ประเทศ (Country Strategy)

ดังนั้น ที่ผ่านมา การดำเนินนโยบายการพัฒนาประเทศนั้น ประเทศไทยได้ยึดแนวทางมนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา และแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพและศักยภาพของประชาชนอย่างเต็มที่ทั้งในแง่ของกายภาพและจิตวิญญาณ หรือการเพิ่มศักยภาพทุนมนุษย์ (Human Capital) และเพื่อสร้างสังคมที่สันติสุข รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งความเข้มแข็งในด้านต่างๆ เหล่านี้ ได้ช่วยสร้างภูมิคุ้มกันและการปรับตัว (resilience) เพื่อให้ไทยให้สามารถรับมือกับความเสี่ยงหรือความท้าทายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ดังนั้น การขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายดังกล่าวภายใน 5-10 ปี ตามที่ระบุในแผนแม่บทการพัฒนาประเทศทั้ง 3 แผนดังกล่าวจึงกำหนดให้ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งสำหรับการพัฒนาประเทศอย่างเป็นองค์รวม

รายงานการศึกษาฉบับนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาการดำเนินนโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นอีกมิติหนึ่งในการดำเนินนโยบายสำหรับเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยจากมิติวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) ผ่านสถานเอกอัครราชทูตในฐานะตัวแทนของไทยในประเทศเป้าหมายทั้งนี้ การทูตวิทยาศาสตร์ถือเป็นเรื่องใหม่ เพิ่มเติมจากการใช้การทูตเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทยในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ดังที่ผ่านมา

เป้าหมายสำคัญ คือ เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศอย่างเป็นรูปธรรมมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสามารถเชื่อมโยงกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ โดยใช้แนวนโยบาย วทน. ในการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเป้าหมายที่มีศักยภาพในการพัฒนาและสนับสนุนแนวนโยบาย วทน. ของไทย ทั้งในแง่วิชาการ เทคโนโลยี การวิจัย และงบประมาณ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและสามารถเข้าถึงประชาชนไทยโดยทั่วไป

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

1.1.1 ในภาพรวม ประเทศไทยโดยสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) ได้จัดทำนโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) ฉบับที่ 1 (2555-2564) เป็นครั้งแรก และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ 17 เมษายน 2556 โดยปัจจุบัน สวทน. เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย และแผนดังกล่าว ทั้งนี้ เป้าหมายของนโยบายและแผน วทน. มีอยู่ 5 ประการคือ เป้าหมายทางสังคม เป้าหมายทางเศรษฐกิจ เป้าหมายทางทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและพลังงาน เป้าหมายทางการพัฒนากำลังคน และเป้าหมายการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานโดยเน้นการตอบโจทย์เป้าหมายทางสังคมที่ระบุว่า “พัฒนาคุณภาพ สุขภาพของประชาชนคนไทยและพัฒนาแผนชุมชนนวัตกรรมแบบมีส่วนร่วมและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำแผนชุมชนไปใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณ” เนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องอาศัยประชาชนที่มีคุณภาพและศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากขาดซึ่งการพัฒนาทุนมนุษย์นี้แล้ว การพัฒนาประเทศอาจไม่มีพลวัตและยั่งยืน¹

1.1.2 สำหรับการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ของไทยนั้น ในช่วงต้นปี 2557 กระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดทำเอกสารบทบาทการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) โดยกำหนดเป้าหมายของการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ในช่วงปี 2557 – 2558 ให้เป็นกลไกสำคัญของการดำเนินนโยบายต่างประเทศในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหลักด้านการต่างประเทศและมีพันธกิจ (mission statement) ในการส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือด้านต่าง ๆ รวมถึงด้าน วทน. กับนานาประเทศ ดังนั้น กระทรวงฯ จึงได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานการทูตวิทยาศาสตร์ขึ้นเพื่อใช้ในการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในภาพรวม โดยมีการกำหนดประเทศยุทธศาสตร์ที่ไทยประสงค์จะส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยในแต่ละภูมิภาคของโลกโดยมีกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สวทช. พร้อมด้วยกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์การทูตเชิงวิทยาศาสตร์²

1.1.3 ผู้เขียนจึงศึกษาการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ในการส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดาว่า เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างไรเพื่อนำไปสู่การต่อยอดแผนนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ข้างต้น เนื่องจากเห็นว่า แคนาดามีความเชี่ยวชาญและมีองค์ความรู้ด้าน วทน. ที่ก้าวหน้าที่สุดประเทศหนึ่งในโลกทั้งในด้านการค้นคว้า การวิจัยเพื่อผลิตนวัตกรรมที่ทันสมัยโดยเฉพาะในสาขาการสาธารณสุข ความพร้อมด้านเงินทุนวิจัย

กอปรกับแคนาดามีสถาบันการศึกษา สถาบันวิจัยและ Center of Excellence ที่มีศักยภาพทั้งในด้านวิชาการ เทคโนโลยีและงบประมาณเพื่อพัฒนางานวิจัยขณะที่ไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีระดับการพัฒนาเจริญขึ้นมากเป็นลำดับ และปัจจุบัน ไทยไม่จัดอยู่ในกลุ่มประเทศผู้รับ

¹ อรุณรุ่ง โพธิ์ทอง ฮัมพรีย์ส, การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาสาขาเภสัชกรรมของเบลเยียมและไทย, รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 5, กระทรวงการต่างประเทศ, 2556.

² กระทรวงการต่างประเทศ, “การทูตวิทยาศาสตร์”, โทรเลข, ที่ 0702/ว 117/2557, 12 กุมภาพันธ์ 2557, (เอกสารภายใน).

ความช่วยเหลืออีกต่อไป และด้วยศักยภาพในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขของไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลแต่ไทยยังจำเป็นต้องรับวิทยาการและงบประมาณเพิ่มเติมการสนับสนุนงานวิจัยด้านสาธารณสุขภายในประเทศ ซึ่งสามารถขยายฐานการพัฒนางานวิจัยไปสู่ประเทศที่สาม และได้ช่วยยกระดับบทบาทด้านสาธารณสุขของไทยในมิติต่างประเทศอีกด้วย

ในแง่ผลประโยชน์และเพื่อเป็นการตอบโจทย์ผลประโยชน์ของไทยสถานเอกอัครราชทูตฯ ในฐานะตัวแทนของประเทศ จึงมีบทบาทสำคัญในการนำนโยบายการทูต เชิงวิทยาศาสตร์มาใช้ให้เกิดผล (implement) โดยมีการกำหนดเป็นพันธกิจ (mission statement) ของสถานเอกอัครราชทูตฯ เพื่อให้สามารถเข้าถึง (reach out) ฝ่ายแคนาดาในฐานะประเทศเป้าหมายในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านสาธารณสุขด้วย เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของไทยในด้าน วัฒน. สาขาการสาธารณสุข

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 มุ่งศึกษาการทูตวิทยาศาสตร์ในฐานะเครื่องมือการต่างประเทศของไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ วิทยาการ เทคโนโลยี เครือข่ายความร่วมมือและงบประมาณสนับสนุนสำหรับการพัฒนาขีดความสามารถด้าน วัฒน. ของไทยกับแคนาดาซึ่งเป็นประเทศเป้าหมาย

1.2.2 มุ่งศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา ในฐานะผู้เล่นด้านหน้าของไทยในแคนาดาตามพันธกิจเพื่อตอบสนองนโยบายการพัฒนาขีดความสามารถด้าน วัฒน. อันเป็นเป้าหมายของการทูตวิทยาศาสตร์ของไทยว่า สามารถเข้าถึงหน่วยงานของแคนาดาทั้งจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรซึ่งต่างเป็นหน่วยงานผู้ให้ทุน (grant agency) รวมทั้งสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานแคนาดาดังกล่าวกับหน่วยงานด้าน วัฒน. ของไทยและการวิจัยเพื่อให้ไทยได้รับการสนับสนุนทั้งในด้านวิทยาการและงบประมาณสนับสนุนการวิจัยภายในประเทศ รวมถึงการขยายผลการวิจัยจากไทยไปสู่ประเทศที่สาม ซึ่งเป็นโอกาสในการเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศ

1.2.3 ศึกษาความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยและแคนาดา เพื่อให้สามารถพัฒนาไปสู่การสร้างเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน (institution linkage) ของทั้งสองฝ่าย สำหรับต่อยอดไปสู่ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรด้านสาธารณสุขใหม่ ๆ นอกเหนือจากความร่วมมือระหว่างสถาบันที่มีอยู่แล้ว

1.3 ขอบเขตการศึกษา วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

1.3.1 ขอบเขตการศึกษา

ในส่วนของแคนาดา จะศึกษาและวิเคราะห์พัฒนาการแนวนโยบายหลักและกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการวิจัยและการพัฒนาด้านสาธารณสุขของแคนาดา ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จด้านนี้ของแคนาดา และข้อจำกัด/แนวทางแก้ไข รวมทั้งบทบาทของหน่วยงานทั้งจากภาครัฐ สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และองค์กรที่ไม่แสวงผลกำไรซึ่งต่างเป็นหน่วยงานผู้ให้ทุนการวิจัยด้านสาธารณสุขรายสำคัญที่มีชื่อเสียงในระดับสากลและได้รับการยอมรับของแคนาดา อาทิ ศูนย์ International Development Research Centre (IDRC) สถาบันวิจัย Canadian Institutes of

Health Research (CIHR) และองค์กร Grand Challenges of Canada เป็นต้น นอกจากนี้จะได้ทำการศึกษาข้อมูลความร่วมมือด้านสาธารณสุขสำคัญ ๆ ของแคนาดาที่มีกับไทยก่อนหน้านี้

ในส่วนของไทย จะศึกษาและวิเคราะห์นโยบายและแผนแม่บทต่าง ๆ ที่มีนัยเกี่ยวข้องกับ วทน. และนโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ สำหรับขับเคลื่อนและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเป้าหมาย โดยศึกษาบทบาทของสถานเอกอัครราชทูตฯ (สอท.) ในฐานะผู้เล่นด้านหน้าในประเทศเจ้าภาพ (host country) เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ของไทยในการแสวงหาความร่วมมือและประโยชน์ในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนาการสาธารณสุขของไทยโดยเฉพาะแนวทางการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานแคนาดากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยในด้าน วทน. อาทิ ส. วทน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) มาใช้ในไทย

1.3.2 วิธีการดำเนินการศึกษา และระเบียบวิธีการศึกษา

โดยการประมวล ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ คือ เอกสารนโยบายและแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับ วทน. การทูตเชิงวิทยาศาสตร์และเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยของแคนาดาและไทย เอกสารประกอบการประชุม/ผลการเยือนเอกสารการจัดทำนโยบายด้าน วทน. ของ สอท. (mission statement) เอกสารการติดตามผลและรายงานความคืบหน้าของ สอท. กลับมาที่ส่วนกลาง และข้อมูลทุติยภูมิ คือ เอกสารผลการวิจัยและบทความวิเคราะห์ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องด้านการวิจัยและการพัฒนาและด้านสาธารณสุขของแคนาดาและไทย

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

เพื่อเป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานไทยที่ส่วนกลางสำหรับการปรับปรุงนโยบายและแผน วทน. และการกำหนดยุทธศาสตร์การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ ในมิติการส่งเสริมความร่วมมือด้านงานวิจัยสาธารณสุขระหว่างไทยกับประเทศเป้าหมายที่มีศักยภาพเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ของไทยภายใต้กรอบนโยบายต่างประเทศ ดังเช่น ต่อประเทศแคนาดา โดยหวังว่า การศึกษาจะก่อประโยชน์ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.4.1 เผยแพร่และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่การวิจัยและพัฒนาด้านการสาธารณสุขของไทย โดยเน้นการส่งเสริมความร่วมมือกับแคนาดาในสาขาการวิจัยทั้งในด้านทุนวิจัยและวิทยาการและแนวปฏิบัติที่ดีเลิศ (best practice) เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขที่เป็นรูปธรรมด้วยการใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือรวมถึงประโยชน์จากการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของแคนาดากับหน่วยงานด้านการวิจัยที่เกี่ยวข้องของไทย อาทิ สวทน. สกว. สสวท. และ สวทช. เป็นต้น

1.4.2 เสริมสร้างคุณภาพและมาตรฐานชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชนจากความก้าวหน้าด้านการวิจัยและพัฒนาการสาธารณสุขของไทย ตามสิทธิที่พึงได้รับในฐานะพลเมืองของประเทศ

1.4.3 สร้างโอกาสและความเป็นไปได้ที่ไทยจะเป็นศูนย์กลางการวิจัยและการพัฒนาองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขในระดับภูมิภาค ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการผลักดันบทบาทของไทยในเวทีสากลให้เพิ่มมากขึ้นในมิติดังกล่าว

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดทฤษฎีการทูตเชิงวิทยาศาสตร์

การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ (Science Diplomacy) ถือเป็นแนวความคิดที่มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ยุคก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศมหาอำนาจ เช่น สหราชอาณาจักรมีการติดตามพัฒนาการความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอื่นโดยใช้ผู้แทนทางการทูตและการเกษตรและพาณิชย์ จนกระทั่งการทูตเชิงวิทยาศาสตร์มีความชัดเจนมากขึ้นภายหลังสงครามเย็นเมื่อโลกเผชิญกับความขัดแย้งทางอุดมการณ์ที่แบ่งโลกออกเป็นสองขั้วอำนาจ คือ ค่ายลัทธิประชาธิปไตยนำโดยสหรัฐฯ และค่ายลัทธิคอมมิวนิสต์นำโดยสหภาพโซเวียต โลกในยุคสมัยนั้นมีระดับของภัยคุกคามทางอาวุธนิวเคลียร์สูง นักวิทยาศาสตร์จึงมีความพยายามเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างสองขั้วมหาอำนาจเพื่อหลีกเลี่ยงสงครามอาวุธนิวเคลียร์

ในบริบทของโลกปัจจุบัน แนวคิดการทูตเชิงวิทยาศาสตร์เป็นนวัตกรรมที่ได้รับความนิยมมากขึ้นจากประชาคมโลกเนื่องจากเหตุผลหลัก 2 ประการคือ

1) ปัญหาหรือความท้าทายของมนุษย์ ของประเทศและของประชาคมโลกในบริบทโลก ยุคโลกาภิวัตน์ที่มีลักษณะไร้พรมแดนเช่น โรคติดต่อ การขาดแคลนอาหาร น้ำ และพลังงาน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนภัยคุกคามจากอาวุธนิวเคลียร์ ดังนั้นความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกประเทศ ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยลำพัง และ

2) ลักษณะของปัญหาข้ามพรมแดนข้างต้นมีนัยเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ที่ซับซ้อน ทั้งในเรื่องข้อมูลด้านเทคนิค เครื่องมือ หรือวิธีการในการแก้ไขปัญหา วิทยาศาสตร์จึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการแสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้วยเหตุผลหลักที่กล่าวมาข้างต้น การทูตเชิงวิทยาศาสตร์จึงได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นและมีหลายประเทศได้นำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติอย่าง เป็นรูปธรรม ซึ่งแนวคิดนี้เห็นว่า นักการทูตและนักวิทยาศาสตร์ต้องทำงานอย่างสอดประสานกันโดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับทักษะการเจรจาของนักการทูตเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับโลกหรือเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างมิตรประเทศ หรือเสริมสร้างความไว้วางใจในความสัมพันธ์ระหว่างคู่ประเทศที่มีความขัดแย้งหรือความสัมพันธ์ทางการเมืองไม่ค่อยเข้มแข็งนัก

2.1.1 คำนียามของการทูตเชิงวิทยาศาสตร์

แม้ว่า มีหลายประเทศเริ่มนำแนวคิดการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมเกี่ยวกับการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ยังมีจำกัดมาก ในปี 2553 สถาบัน Royal Society ของสหราชอาณาจักรเป็นสถาบันที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาแนวคิดการทูตเชิงวิทยาศาสตร์และได้พยายามสร้างสรรค์วรรณกรรม หรือจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ให้นักการทูตนักวิทยาศาสตร์หรือ

ผู้เชี่ยวชาญแขนงที่เกี่ยวข้องมาหารืออภิปรายและตกลงร่วมกันเพื่อให้คำจำกัดความของการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ โดยได้ให้คำจำกัดความแนวคิดการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ไว้ว่าครอบคลุม 3 มิติหลัก ดังนี้

1) วิทยาศาสตร์ในเชิงการทูต (Science in Diplomacy) คือ การบรรลุเป้าหมายทางการทูตโดยใช้ข้อมูลหรือคำแนะนำด้านวิทยาศาสตร์ประกอบการตัดสินใจทางนโยบายโดยนักวิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญที่ให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะด้านวิทยาศาสตร์ที่แม่นยำและทันสมัยแก่ผู้ตัดสินใจระดับนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาในระดับโลก เช่นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการลดอาวุธนิวเคลียร์ เป็นต้น

2) การทูตสำหรับวิทยาศาสตร์ (Diplomacy in Science) คือ การใช้การทูตเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อแสดงถึงความร่วมมือระหว่างประเทศและระหว่างนักวิทยาศาสตร์และนักวิจัยที่ร่วมกันเสาะหาแนวทางแก้ไขปัญหาคำสำคัญต่าง ๆ รวมถึงการร่วมระดมทรัพยากรเงินทุนและอำนวยความสะดวกด้านการวิจัย เป็นต้น

3) วิทยาศาสตร์สำหรับการทูต (Science for Diplomacy) คือ การใช้ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการทูตมิติดังนี้เป็นแนวคิดด้านการทูตแบบอ่อน (Soft Power) ตามคำนิยามของนาย Joseph S. Nye ที่ให้คำจำกัดความของอำนาจแบบอ่อนว่า เป็นอำนาจที่ทำให้ชาติอื่นปฏิบัติตามความต้องการได้โดยไม่ต้องใช้กำลังคุกคามหรือข้อแลกเปลี่ยน³ ซึ่งวิทยาศาสตร์การทูตมีลักษณะเป็นกิจกรรมสากลที่ก้าวข้ามผลประโยชน์แห่งชาติ มีความเชื่อมโยงกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในหลายมิติ ตัวอย่างเช่น ความตกลงทางวิทยาศาสตร์ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการเมืองการให้ทุนการศึกษาแก่นักวิจัย การจัดนิทรรศการหรือเทศกาลด้านวิทยาศาสตร์เพื่อเป็นเวทีให้ประเทศต่างๆ มาจัดแสดงผลงานวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของประเทศเหล่านั้น อำนาจอ่อนทางวิทยาศาสตร์ยังช่วยลดความตึงเครียดทางการเมืองที่เป็นลักษณะอำนาจแข็ง (Hard Power) ได้ โดยความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ในเรื่องที่มีความละเอียดอ่อนนี้อาจเป็นช่องทางเปิดให้มีการหารือทางการเมืองได้ ดังเช่น การลดอาวุธนิวเคลียร์

2.1.2 คุณลักษณะเด่นและข้อควรคำนึงถึงเกี่ยวกับการทูตเชิงวิทยาศาสตร์

อาทิ มีความโปร่งใส ไม่ยึดติดกับศาสนา วัฒนธรรมหรืออุดมการณ์ใดใช้วิทยาศาสตร์ในลักษณะอำนาจอ่อน (soft power) กล่าวคือ เป็นศาสตร์ที่สามารถตอบสนองต่อการแสวงหาผลประโยชน์โดยนักวิทยาศาสตร์ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ ไม่ยึดติดกับพันธมิตรแบบดั้งเดิมแต่คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันเป็นหลัก รวมถึงมีการสอดประสานกันระหว่างผลประโยชน์และแรงจูงใจของนักวิทยาศาสตร์และนักการทูตโดยไม่ใช้วิทยาศาสตร์การทูตเป็นประเด็นทางการเมือง⁴

2.1.3 การใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ

ประเทศที่ให้ความสำคัญด้าน การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน เช่น ประธานาธิบดี บารัค โอบามา แห่งสหรัฐฯ ได้ใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์เป็น

³ อสิ ม้ามณี, การใช้ soft power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : กรณีการศึกษาของการดำเนินการที่มประเทศไทยในเนปาล, รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4, กระทรวงการต่างประเทศ, 2554.

⁴ อรุณรุ่ง โพธิ์ทอง ฮัมฟรีย์ส, การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาสาขาเกษตรกรรมของเบลเยียมและไทย.

เครื่องมือในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจอย่างชัดเจน โดยการคิดค้น โครงการ “Reykjavik to New Start: Science Diplomacy for Nuclear Security in the 21 Century” ซึ่งสถาบัน United States of Peace ได้ร่วมกันจัดการประชุมนี้ขึ้นกับ National Academy of Science’s Committee on International Security and Arms Control ระหว่าง วันที่ 19 - 20 มกราคม 2554 เพื่อเป็นเวทีให้นักวิทยาศาสตร์จากสหรัฐฯ และรัสเซีย รวมทั้งจาก ประเทศอื่นๆ มาหารือกันเกี่ยวกับบทบาทและความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์เพื่อร่วมกันแก้ไขความ ขัดแย้งด้านอาวุธ

ขณะที่ญี่ปุ่นได้เริ่มรุดดำเนินนโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ปี 2550 เพื่อ วัตถุประสงค์สำคัญคือ การเจรจาให้นักวิทยาศาสตร์ญี่ปุ่นได้มีส่วนร่วมในโครงการระหว่างประเทศให้ คำแนะนำด้านวิทยาศาสตร์แก่ผู้ตัดสินใจนโยบายด้านการต่างประเทศช่วยเสริมสร้างศักยภาพด้าน วิทยาศาสตร์แก่ประเทศกำลังพัฒนา และใช้วิทยาศาสตร์ในการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์หรืออำนาจ ของญี่ปุ่น เป็นต้นนอกจากนี้ ยังมีประเทศอื่นๆ ที่แสวงหาแนวทางในการใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ที่ เป็นรูปธรรม เช่น แคนาดา และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

2.1.4 การทูตเชิงวิทยาศาสตร์กับการต่างประเทศของไทย

จากเอกสารหลักฐานพบว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 “พระบิดาแห่งวิทยาศาสตร์ไทย” ทรงเป็นผู้ริเริ่มใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อเผยแพร่ให้ประชาคม โลกได้ตระหนักว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าและทันสมัยในวิทยาการ โดยพระองค์ ทรงพระปรีชาโดยทรงสามารถคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงว่า จะเกิดขึ้นในวันอังคาร เดือน 9 ขึ้น 1 ค่ำ ปีมะโรง จุลศักราช 1230 ซึ่งตรงกับวันที่ 18 สิงหาคม 2411 โดยไม่มีหลักฐานปรากฏว่ามี ชาวตะวันตกผู้ใดคำนวณมาก่อน พระปรีชาสามารถดังกล่าวของพระองค์เป็นที่ประจักษ์ต่อ ชาวต่างชาติที่มาร่วมเป็นสักขีพยานและพิสูจน์การคำนวณการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง

ในเวลาต่อมาไทยได้ดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์เพื่อติดตามความก้าวหน้า ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับประเทศที่มีจุดแข็งในด้านนี้ และแสวงหาช่องทางเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ ความรู้ดังกล่าวในการพัฒนาประเทศ โดยกระทรวงการต่างประเทศได้ดำเนินนโยบายการทูตเชิง วิทยาศาสตร์ในรูปแบบการจัดทำความตกลงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับมิตรประเทศ และ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมยังได้ตั้งสำนักงานวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีพลวัตยิ่งขึ้นและขยาย ความร่วมมือระหว่างสองประเทศเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ โดยสามารถใช้เครื่องมือการทูต เชิงวิทยาศาสตร์ควบคู่ไปกับเครื่องมือการทูตอื่นๆ เช่น การทูตเชิงเศรษฐกิจ และการทูตวัฒนธรรม

2.1.5 การทูตวิทยาศาสตร์สมัยใหม่

ล่าสุด ในปี 2557 จากการที่กระทรวงการต่างประเทศได้จัดทำเอกสารบทบาทการ ทูตเชิงวิทยาศาสตร์โดยได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ วทน. กับต่างประเทศ เป็นแผน 2 ปี (2557 - 2558) โดยกระทรวงการต่างประเทศเป็นหน่วยงานสนับสนุนเพื่อให้ประเทศ ไทยสามารถขับเคลื่อนเพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือดังกล่าวกับต่างประเทศ และยังได้กำหนดบทบาท ของหน่วยงานในสังกัดทั้งที่ส่วนกลาง อาทิ กรมภูมิภาค กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ สำนักงาน พัฒนาเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศ (สพร.) และหน่วยงานในต่างประเทศ คือ สถาน

เอกอัครราชทูต (สอท.) และสถานกงสุลใหญ่ (สกง.) ของไทยดำเนินโครงการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยรวบรวมฐานข้อมูลที่เป็นประโยชน์เพื่อเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบและใช้ประโยชน์ รวมทั้งมีการสร้างกลไกการหารือระหว่างกระทรวงการต่างประเทศกับวงการ วทน. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อเป็นช่องทางในการหารือร่วมกันและร่วมกันจัดทำยุทธศาสตร์การทูต เชิงวิทยาศาสตร์ต่อไป⁵

สำหรับแนวทางหลักในการดำเนินการดังกล่าว ประกอบด้วย 3 แนวทางหลัก คือ

1) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อการวิจัยพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี อาทิ การสนับสนุนการจัดทำความตกลงเพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกับมิตรประเทศการดำเนินความร่วมมือ วทน. เพื่อเชื่อมโยงความร่วมมือกับโลกและระหว่างภูมิภาค โดยมุ่งเน้นการพัฒนาที่ยั่งยืนและส่งเสริมผลประโยชน์ร่วมกัน ภายใต้กรอบอาเซียนสหประชาชาติ เอเปก องค์กรระหว่างประเทศ รวมถึงการดำเนินความร่วมมือในลักษณะไตรภาคีกับประเทศต่าง ๆ ทั้งนี้ โดยมีการกำหนดประเทศยุทธศาสตร์ที่ไทยให้ความสำคัญและประสงค์ จะส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. ด้วย ซึ่งมีแคนาดาเป็นหนึ่งในประเทศเป้าหมาย

2) การสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้าน วทน. ของไทย เนื่องจากตระหนักดีถึงความจำเป็นและข้อจำกัดของการลงทุนเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการวิจัยของไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการณ์องค์ความรู้ทาง วทน. มาใช้สนับสนุนการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศโดยรวม

3) การส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการนำผลวิจัย พัฒนาและนวัตกรรมไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตเชิงพาณิชย์ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ภาคเอกชนมีบทบาทนำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยใช้ วทน.

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของไทยจะใช้เอกสารนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งสะท้อนมาจากแผนแม่บทที่เกี่ยวข้องกับ วทน. ข้อมูลการวิจัยและพัฒนาด้านการสาธารณสุขที่มีความร่วมมือระหว่างฝ่ายไทยและแคนาดา เอกสารผลการประชุม เอกสารผลการเยือนและเอกสารรายงานผลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการและการประสานงานตามนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ของ สอท. ที่รายงานให้ส่วนกลางทราบ โดยในส่วนของแคนาดา จะศึกษาและวิเคราะห์จากเอกสารนโยบายและแผนการให้ความช่วยเหลือด้าน วทน. เอกสารผลการวิจัยของสถาบันการวิจัยและสถาบันภาครัฐภาควิชาการ และหน่วยงานผู้ให้ทุนของแคนาดา

2.3 สรุปกรอบแนวคิด

ในภาพรวม สอท. ดำเนินบทบาทสานสัมพันธ์และเข้าถึงฝ่ายแคนาดา โดยใช้การทูตวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาทักษะ และองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และนวัตกรรมให้กับกลุ่มคนทุกภาคส่วนของไทย โดยใช้แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือในด้านสาธารณสุขกับแคนาดา ซึ่งเป็นประเทศมีความเชี่ยวชาญและมีงบประมาณสนับสนุนการวิจัยในสาขาดังกล่าว อันจะช่วยเพิ่ม

⁵ กระทรวงการต่างประเทศ, การทูตวิทยาศาสตร์, โทรเลขที่ 1101/72/2556, 20 มีนาคม 2557, (เอกสารภายใน).

ช่องทางในการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ของไทยกับแคนาดา และเปิดโอกาสให้องค์กร สถาบันการศึกษาและบุคลากรของทั้งสองฝ่ายได้เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่า จะเป็นประโยชน์ ในการต่อยอดการส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยกับแคนาดาในมิติอื่น ๆ

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายและสร้างฐานข้อมูลด้านเทคโนโลยี/นวัตกรรมของ แคนาดาที่มีความโดดเด่น สำหรับเป็นข้อมูลให้หน่วยงาน/สถาบันวิจัยที่เกี่ยวข้องของไทยแสวงหา ลู่ทางความร่วมมือกับฝ่ายแคนาดา โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อเพิ่มการติดต่อและเพิ่มจำนวนการขอรับ ทุนจากฝ่ายแคนาดาทั้งในด้านการวิจัย และเชื่อมโยงผลไปสู่การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานไทย ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในสาขาสาธารณสุขกับองค์กรที่มีชื่อเสียงของแคนาดาในลักษณะการเสริมสร้าง หุ้นส่วนความร่วมมือ

บทที่ 3 ผลการศึกษา

การวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการแนวนโยบายหลักและกลไกการขับเคลื่อนนโยบายการวิจัยและการพัฒนาด้านสาธารณสุขของแคนาดา ปัจจัยที่เอื้อต่อผลสำเร็จด้านนี้ของแคนาดาโดยเฉพาะบทบาทของหน่วยงานผู้ให้ทุนการวิจัยด้านสาธารณสุขรายสำคัญที่มีชื่อเสียงในระดับสากลของแคนาดา อาทิ ศูนย์ International Development Research Centre (IDRC) สถาบันวิจัย Canadian Institutes of Health Research (CIHR) และองค์กร Grand Challenges of Canada (GCC) เป็นต้นโดยจะได้ทำการศึกษาข้อมูลความร่วมมือด้านสาธารณสุขสำคัญ ๆ ของแคนาดาที่มีกับไทยที่มีนัยเกี่ยวข้องกับ วทน. และนโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ของไทย สำหรับการขับเคลื่อนและแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเป้าหมาย และศึกษาบทบาทของ สอท. ในฐานะผู้เล่นด้านหน้าในประเทศเจ้าภาพ (host country) เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ของไทยในการแสวงหาความร่วมมือและประโยชน์

ในการพัฒนาขีดความสามารถด้านการวิจัยและพัฒนาการสาธารณสุขของไทยโดยเฉพาะแนวทางการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานแคนาดากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยในด้าน วทน. โดยดูจากบริบทความต้องการของไทย อาทิ สวทช. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ (ศูนย์นาโนเทค) เพื่อให้เกิดการนำองค์ความรู้และแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) มาใช้ในไทย รวมถึงการพัฒนาความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย

ในบทที่ 3 นี้ จึงเป็นการสรุปสาระสำคัญผลการวิจัยตามเนื้อหาที่กล่าวถึงข้างต้นจากเอกสารงานวิจัย เอกสารทางราชการ รายงานและข้อมูลที่เผยแพร่โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อต่าง ๆ รวมทั้งจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องของทั้งฝ่ายไทยและแคนาดา โดยขอจำแนกเป็นหัวข้อ ดังนี้

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับแคนาดา

ฝรั่งเศสได้เข้ายึดครองแคนาดาฝั่งตะวันออกเมื่อปี 2077 (สมัยกรุงศรีอยุธยาของไทย) และได้เริ่มตั้งถิ่นฐานในปี 2147 ต่อมา เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างฝรั่งเศสกับอังกฤษเกิดขึ้นในปี 2256 อันเนื่องมาจากเหตุผลด้านการประมงและการค้าขนสัตว์ ซึ่งในที่สุดดินแดนแคนาดาตกเป็นของอังกฤษในปี 2392 (ปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าของไทย) แคนาดาได้รับการยอมรับในสิทธิการปกครองตนเอง และต่อมาปี 2410 จึงได้มีการจัดตั้ง Dominion of Canada ในลักษณะของสมาพันธรัฐซึ่งประกอบด้วย Upper และ Lower Canada (รัฐ Ontario, Quebec, Nova Scotia และ New Brunswick ในปัจจุบัน) และต่อมาได้ขยายออกไปยังรัฐภาคตะวันตกจนถึงรัฐ British

Columbia และในปี 2474 แคนาดาได้รับสถานะเป็นประเทศที่เท่าเทียมกับอังกฤษโดยมีพระมหากษัตริย์อังกฤษเป็นพระประมุข และมีผู้สำเร็จราชการ (Governor General) เป็นผู้แทนพระองค์ อนึ่งรัฐ New Foundland and Labrador ได้เข้าร่วมกับแคนาดาเป็นรัฐสุดท้าย (ลำดับที่ 10) เมื่อปี 2492

ปัจจุบัน แคนาดาปกครองด้วยระบบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภา (Parliamentary Democracy) แบบสมาพันธรัฐ (Confederation) แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 10 รัฐ (Province) และ 3 เขตปกครองพิเศษ (Territory) โดยแต่ละรัฐมีมุขมนตรี (Premier) เป็นหัวหน้าฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยรัฐ Alberta, British Columbia, Manitoba, New Brunswick, Newfoundland and Labrador, Nova Scotia, Ontario, Prince Edward Island, Quebec, Saskatchewan และเขตการปกครองพิเศษ Northwest Territories, Nunavut และ Yukon⁶

3.2 สถานะความสัมพันธ์ไทยและแคนาดา

ไทยและแคนาดาสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันมาตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน 2504 ระยะเวลายาวนานกว่า 53 ปี ไทยและแคนาดามีความสัมพันธ์ที่ราบรื่น และมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับสูงกันสม่ำเสมอทั้งในระดับพระราชวงศ์ และหัวหน้ารัฐบาล โดยล่าสุด นาย Stephen Harper นายกรัฐมนตรีแคนาดา ได้เดินทางเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ 22 – 24 มีนาคม 2555 ทั้งนี้ นอกจากความสัมพันธ์ระดับทวิภาคีแล้ว ไทยและแคนาดายังมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดในกรอบสหประชาชาติ อาเซียนและเอเปกอีก นอกจากนี้ ฝ่ายแคนาดาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคมของไทย โดยสนับสนุนรัฐบาลไทยอย่างเต็มที่ในการรักษาและปกป้องสิทธิมนุษยชนรวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่ผ่านมาแคนาดามีบทบาทให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาแก่ไทยอย่างต่อเนื่องดังเช่นในปี 2552 แคนาดาให้ความช่วยเหลือไทย จำนวน 5.5 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 165 ล้านบาท) ปี 2553 จำนวน 3.9 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 117 ล้านบาท) ปี 2554 จำนวน 7.7 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 231 ล้านบาท) และปี 2556 จำนวน 9.16 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 274 ล้านบาท)⁷

ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมลงนามความตกลงสำคัญฉบับต่าง ๆ จำนวน 13 ฉบับโดยเฉพาะเป็นความตกลงสำคัญที่ส่งเสริมความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน จำนวน 2 ฉบับ คือ บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และกระทรวงสิ่งแวดล้อมแคนาดา ลงนามเมื่อวันที่ 17 มกราคม 2540 และบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการก่อตั้งความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ ลงนามเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2540 ซึ่งเป็นโอกาสและช่องทางการสนับสนุนและส่งเสริมให้ไทยกับแคนาดาที่มีความร่วมมือที่ใกล้ชิดด้านวิทยาศาสตร์ระหว่างกัน

ปัจจุบัน นายพิศาล มาณวพัฒน์ ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตไทยประจำแคนาดาตั้งแต่เดือนตุลาคม 2556 และ นาย Philip Calvert ดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำประเทศไทย

⁶ กระทรวงการต่างประเทศ, [ข้อมูลประเทศแคนาดา](http://www.mfa.go.th) [Online], แหล่งที่มา www.mfa.go.th.

⁷ กระทรวงการต่างประเทศ, [การค้าและการพัฒนาแคนาดา](http://www.international.gc.ca) [Online], แหล่งที่มา www.international.gc.ca

ไทย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2555 ทั้งนี้ สถานเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำประเทศไทยมีอาณาเขตครอบคลุมประเทศลาวและกัมพูชาด้วย

3.3 หน่วยงานผู้ให้ทุนการวิจัยด้านสาธารณสุขรายสำคัญที่มีชื่อเสียงในระดับสากลของแคนาดา และมีความร่วมมือกับไทย

3.3.1 Canadian Institute of Health Research (CIHR)

CIHR เป็นสถาบันให้ทุนวิจัยของรัฐบาลแคนาดาในด้านสุขภาพ โดยก่อตั้งเมื่อปี 2543 และมียุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถนำไปใช้ปรับปรุงคุณภาพของการให้บริการทางสุขภาพ และเพื่อให้ระบบการดูแลสุขภาพของแคนาดามีประสิทธิภาพมากขึ้น และได้รับการยอมรับในระดับสากล จุดแข็งของ CIHR ที่สอดคล้องกับความต้องการของไทย คือ International and Global Health Collaboration ซึ่งให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างประเทศในงานวิจัยด้านสุขภาพ เพื่อตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพระดับโลกได้อย่างทันท่วงที ทั้งนี้ CIHR ได้ให้ความสำคัญแก่การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการเพิ่มศักยภาพการวิจัยด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์หลักของ CIHR

ดังนั้น ที่ผ่านมา CIHR ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเป็นหุ้นส่วน (partnership) กับภาคส่วนต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การสนับสนุนทุนวิจัยด้านสุขภาพการสร้างขีดความสามารถการวิจัยด้านสุขภาพ การแปลความรู้จากงานวิจัยไปสู่ผลลัพธ์ การจัดลำดับความสำคัญของงานวิจัย การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการแบ่งปันแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ(best practices) ทั้งนี้ CIHR ได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ขอรับทุนวิจัย จะต้องทำวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษาหรือองค์กรด้านวิจัยของแคนาดาที่ได้รับการยอมรับ และต้องไม่ใช่งานวิจัยที่ได้ว่าจ้างจากรัฐบาลแคนาดา รวมทั้งต้องเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องหากเป็นงานวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงาน เป็นต้น โดยนับตั้งแต่ก่อตั้ง CIHR ได้มุ่งเน้นการสนับสนุนประชาคมงานวิจัยนานาชาติ และจุดประกายการสร้างความร่วมมือในสาขาใหม่ ๆ ข้ามพรมแดนทางภูมิศาสตร์ เพื่อให้เกิดความเป็นหุ้นส่วนระหว่างผู้ทำงานวิจัยกับผู้นำงานวิจัยไปสู่ภาคปฏิบัติ⁸

2) ความร่วมมือกับไทย CIHR เคยให้การสนับสนุนการวิจัยแก่ไทยในโครงการ International Tobacco Control Evaluation Project ดำเนินการโดยมหาวิทยาลัย Waterloo ร่วมกับนักวิจัยกว่า 20 ประเทศ (รวมไทย) เพื่อทำการศึกษผลกระทบและความมีประสิทธิภาพของนโยบายห้ามสูบบุหรี่ของแต่ละประเทศ โดยเป็นโครงการที่ได้รับงบประมาณมากที่สุดจาก CIHR จำนวน 7 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 210 ล้านบาท)

3) โครงการหลักภายใต้ International and Global Health Collaboration ที่เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือระหว่างไทยและแคนาดามี ดังนี้

(1) Global Health Research Initiatives (GHRI) เป็นโครงการร่วมกับ Canadian International Development Agency (CIDA) (ปัจจุบันยุบหน่วยงานรวมกับกระทรวง

⁸ Canadian Institute of Health Research (CIHR) [Online], Available from <http://www.cihr-irsc.gc.ca>.

การต่างประเทศแคนาดา (Department of Foreign Affairs, Trade and Development - DFATD)) และ International Development Research Centre (IDRC) เพื่อสนับสนุนนักวิจัยในแคนาดาและจากประเทศกำลังพัฒนาที่ทำงานวิจัยในเรื่องที่มีผลกระทบต่อ การดูแลสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนาอย่างกว้างขวาง โครงการนี้ได้รับเงินสนับสนุนไปถึงปี 2559

(2) Global Alliance for Chronic Diseases (GACD) เป็นโครงการที่ CIHR ร่วมกับสถาบันวิจัยด้านสุขภาพจากหลายประเทศ เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนาและพัฒนาแล้วเพื่อให้ทุนวิจัยในระดับโลก ในการรักษาโรคเรื้อรัง ตัวอย่างเช่นโรคเบาหวาน ซึ่งขณะนี้กำลังเปิดรับสมัครทุนวิจัยอยู่

4) ผลประโยชน์สำหรับไทย สอท. ได้ประสานงานกับ CIHR เพื่อให้เข้าถึงหน่วยงานดังกล่าว ทั้งนี้ มีการตอบรับในเชิงบวกจาก CIHR กล่าวคือ ในระหว่างการพบปะหารือในลักษณะ working lunch ระหว่างเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา กับ ดร. Alain Beaudet ประธาน CIHR ที่ทำเนียบเอกอัครราชทูตฯ เมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2557 ประธาน CIHR ได้เสนอให้ไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ GACD เนื่องจากที่ผ่านมา นักวิจัยของไทยในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ หลายท่านมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับสากล ขณะเดียวกัน GACD เห็นว่า ไทยมีศักยภาพสูงในด้านงานวิจัยทางสุขภาพและการแพทย์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการเรียนรู้ระหว่างกัน และไทยยังสามารถเป็นศูนย์กลางการประสานงานต่าง ๆ ในภูมิภาคอีกด้วย ทั้งนี้ หากสถาบันของไทยตอบรับเข้าร่วมเป็นสมาชิก GACD ไทยก็จะเป็นประเทศแรกจากภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้าร่วม และ สอท. ได้ประสานงานกับหน่วยงาน วทน. ของไทย อาทิ สวทช. วช. สกว. และ สสส. พิจารณา โดยเห็นว่า การร่วมมือกับ GACD จะเป็นโอกาสสำคัญในการเพิ่มบทบาทของไทยในเวทีสาธารณสุขระดับโลกได้เป็นอย่างดี⁹

3.3.2 International Development Research Council (IDRC)

IDRC เป็นหน่วยงานของรัฐบาลแคนาดา ก่อตั้งเมื่อปี 2513 และมียุทธศาสตร์การดำเนินงานในฐานะกลไกการให้ความช่วยเหลือที่สำคัญของแคนาดา ซึ่งจะต้องรายงานผลการปฏิบัติการแก่รัฐสภา ผ่านกระทรวงการต่างประเทศแคนาดา โดยนอกจากได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณจากรัฐสภาแล้ว IDRC ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ทั้งนี้ IDRC ได้ให้ความสำคัญกับการให้ความช่วยเหลือด้านการวิจัยแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดย IDRC ได้กำหนดเป้าหมาย เพื่อผลักดันให้นักวิจัยจากประเทศกำลังพัฒนาสามารถทำการวิจัยเพื่อลดปัญหาภายในประเทศของตน อาทิ การลดความยากจนปรับปรุงการสาธารณสุขสนับสนุนการผลิตนวัตกรรมและป้องกันปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยสนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าร่วมงานวิจัยเพื่อหาแนวปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในระยะยาวทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ โดย IDRC มีจุดแข็งที่เน้นการเพิ่มขีดความสามารถด้านงานวิจัยของประเทศกำลังพัฒนา และส่งเสริมความร่วมมือกับ IDRC บนพื้นฐานของความเข้าใจร่วมกัน มีไม่มุ่งเน้นเฉพาะการให้ทุนสำหรับการวิจัยแต่เพียงปัจจัยเดียว โดยจะให้คำแนะนำและการฝึกอบรมแก่นักวิจัยจากประเทศผู้รับรวมทั้งการแบ่งปันองค์ความรู้และการจัดทำนโยบาย เพื่อให้ความช่วยเหลือดังกล่าวเป็นการกระชับ

⁹ สอท. ณ กรุงออตตาวา, โทรเลข, ที่ 09001/185/2557, 30 เมษายน 2557, (เอกสารภายใน).

ความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างองค์กรต่าง ๆ ที่มีแนวคิดคล้ายคลึงกัน และมุ่งให้การดำเนินการของ IDRC สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินนโยบายต่างประเทศของแคนาดา รวมถึงเพื่อให้ภายนอกปรับการดำเนินการดำเนินตามค่านิยมของสังคมแคนาดาอาทิความหลากหลายทางการเมืองและความคิดการจัดทำนโยบายที่สามารถตรวจสอบได้ และการเสวนาตามระบอบประชาธิปไตยเป็นต้น¹⁰

นอกจากนี้ IDRC ยังร่วมมือกับประชาคมของนักวิจัยเพื่อการพัฒนาอื่น ๆ ในประเทศแคนาดาเพื่อยกระดับงานวิจัยไปสู่ประเด็นระดับโลก ทั้งนี้ IDRC สนับสนุนงานวิจัยหลายสาขา ที่ตรงกับความสนใจของไทยในเรื่องนวัตกรรมและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งในด้านการเกษตรและสิ่งแวดล้อม (Agriculture and Environment) วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม (Science and Innovation) และที่สำคัญคือนโยบายสุขภาพระดับโลก (Global Health Policy) เพื่อต้องการให้ทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงการรักษาสุขภาพการมีสุขภาพที่ดี และการมีความเข้าใจที่ถูกต้องและสามารถควบคุมการเกิดขึ้นของโรคเรื้อรัง ทั้งนี้ ลักษณะการให้ทุนของ IDRC อาจจะเป็นในรูปของ

1) โครงการร่วมกับหน่วยงานรัฐบาลแคนาดาอื่น ๆ อาทิ ร่วมกับ CIHR และกระทรวงการต่างประเทศแคนาดาในการให้ทุน อาทิ ทุน Canadian International Food Security Research Fund โดยที่ทุนเหล่านี้จะเปิดให้นักวิจัยจากต่างประเทศสมัครได้ด้วยตัวเอง

2) การให้ทุนกับสถาบันวิจัยหรือมหาวิทยาลัยในประเทศกำลังพัฒนาโดยตรงโดยผ่านโครงการ IDRC International Fellowship ซึ่งเน้นเสริมสร้างศักยภาพของสถาบันดังกล่าว ในการทำการวิจัยและบริหารทุนวิจัย ตัวอย่างเช่น โครงการ Consortium of Development Studies Scholarships in the Upper Mainland Southeast Asia ซึ่งให้กับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ตั้งแต่ปี 2555 – 2559 เพื่อศึกษาผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาเศรษฐกิจขนาดใหญ่ (Megaprojects) ในประเทศลาว กัมพูชา พม่าและเวียดนาม คิดเป็นมูลค่าทั้งหมดกว่า 9 แสนดอลลาร์แคนาดา (ราว 27 ล้านบาท)

3) ผลประโยชน์สำหรับไทย ไทยมีโอกาและศักยภาพในการร่วมมือกับ IDRC มีค่อนข้างสูง เนื่องจากไทยเป็นหนึ่งในประเทศกำลังพัฒนาที่จะได้ประโยชน์จากทุนวิจัยต่าง ๆ ของ IDRC นอกจากนั้น ไทยยังมีศักยภาพและความสามารถในทางวิจัยที่สามารถเป็นประโยชน์ต่อโครงการต่าง ๆ ของ IDRC อาทิ ในเรื่องการวิจัยทางด้านสุขภาพ หรือการพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้กับประเทศในภูมิภาค หรือประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้ IDRC มีบทบาทสนับสนุนการวิจัยในประเทศไทยมาตั้งแต่ปี 2514 (ภายหลัง IDRC ก่อตั้งแล้วเพียง 1 ปี) ซึ่งส่งผลให้สถานะเศรษฐกิจของประเทศเติบโตขึ้นเป็นลำดับ จนปัจจุบัน ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่มีรายได้ขนาดกลางเกือบสูง (an upper middle income country) IDRC จึงได้เปลี่ยนเป้าหมายเพื่อสนับสนุนให้สถาบันวิจัยในประเทศไทยเป็นผู้ประสานงานสำหรับการวิจัยในระดับภูมิภาคทั้งนี้ นับตั้งแต่ปี 2514 จนถึงปัจจุบัน (2557) IDRC ได้ให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยของไทยทั้งสิ้น จำนวน 260 โครงการ รวมวงเงิน 43 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 1,290 ล้านบาท) โดยที่ผ่านมา IDRC ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ไทยในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากงานสาธารณสุข อาทิ เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ และปัญหาสังคมและมีความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับกระทรวงสาธารณสุขของไทยรวมทั้ง กับสถาบันการศึกษา

¹⁰ International Development Research Council (IDRC) [Online], Available from <http://www.idrc.ca>.

ต่าง ๆ อาทิ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (Thailand Development Research Institute – TDRI)

นอกจากนี้ IDRC ยังสนับสนุนโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค คือ โครงการความร่วมมือแก้ไขปัญหาหวัดนก (Avian Influenza) เมื่อปี 2548 ซึ่งไทยกับ IDRC เป็นผู้ประสานงานหลักกับสถาบันวิจัย จำนวน 30 แห่ง จากประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค อาทิ เวียดนาม กัมพูชา ลาว และจีน ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นความร่วมมือทางการวิจัยระดับภูมิภาค เพื่อทำการวิจัยในเรื่องโรคติดต่อต่าง ๆ (Asian Partnership on Emerging Infectious Disease Research – APEIR) โดยมีศูนย์อำนวยการตั้งอยู่ที่สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) จังหวัดนนทบุรี และปัจจุบัน IDRC สนับสนุนการดำเนินโครงการวิจัยในระดับภูมิภาคที่มีไทย (สวรส.) เป็นแกนกลาง อาทิ โครงการวิจัย Reducing Biosecurity Threats from Infectious Diseases of Pandemic Potential in Southeast Asia ร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศแคนาดาและอาเซียน รวมถึงโครงการร่วมระหว่างไทยและเวียดนามเกี่ยวกับโภชนาการและความมั่นคงทางอาหารของชาวเขา (Nutrition and Food Security in Uplands of Vietnam and Thailand) เป็นต้น

3.3.3 Grand Challenges Canada (GCC)¹¹

GCC ก่อตั้งเมื่อ 3 พฤษภาคม 2553 โดยเป็นองค์กรที่บริหารโดยอิสระ แต่ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลแคนาดา ทั้งนี้ GCC มียุทธศาสตร์การดำเนินงานเพื่อสนับสนุนนักวิจัยจากประเทศกำลังพัฒนาและแคนาดาโดยใช้นวัตกรรมแปลกใหม่ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์และสังคม มาแก้ปัญหาทางสุขภาพในประเทศกำลังพัฒนา และนำนวัตกรรมดังกล่าวมาใช้อย่างกว้างขวางในระดับโลก

1) เป้าหมายของ GCC มุ่งเน้นการดำเนินโครงการวิจัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบสูง (Bold Ideas & Big Impact) โดยดำเนินการเพื่อให้เกิดการบูรณาการสาขาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและนวัตกรรม โดย GCC มีจุดแข็งในการนำการบูรณาการด้านนวัตกรรม และนำผลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์ โดยเฉพาะการวิจัยด้านสุขภาพเพื่อนำไปสู่งานวิจัยด้านสุขภาพระดับโลก ทั้งนี้ GCC มีความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับ CIHR และ IDRC รวมถึงกระทรวง การต่างประเทศแคนาดา โดยจนถึงปี 2556 GCC ได้ให้การสนับสนุนโครงการวิจัยทั่วโลกแล้วกว่า 314 โครงการ รวมวงเงินราว 51.75 ล้านดอลลาร์แคนาดา (ราว 1,552 ล้านบาท)

2) GCC ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์โดยให้ความสำคัญในลำดับต้นกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งที่เป็นองค์กรในระดับนานาชาติ หน่วยงานหรือกับรายประเทศ รวมถึงภายในประเทศ โดยจะทดสอบรูปแบบการให้ความช่วยเหลือด้านทุนในงานวิจัยสาขาใหม่ ๆ ทั้งนี้ ปัจจุบัน GCC ได้ร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) สำคัญในอิสราเอล เพื่อร่วมกันดำเนินโครงการวิจัยภายใต้ชื่อ Grand Challenges Israel

3) ผลประโยชน์สำหรับไทย: สถาบันวิจัยและนักวิจัยไทยได้สมัครขอรับทุนวิจัยเป็นครั้งแรกในปี 2556 และต่อมา GCC ได้ประกาศผลการพิจารณาสนับสนุนทุนวิจัย ประจำปี 2556 จำนวน 83 โครงการทั่วโลก โดยเป็นโครงการในแคนาดา จำนวน 33 โครงการ และอีก 50 โครงการ

¹¹ Grand Challenges Canada (GCC) [Online], Available from <http://www.grandchallenges.ca>.

อยู่ในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก อาทิ เอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา ทั้งนี้ ในส่วนของสถาบันวิจัย และนักวิจัยจากไทยได้รับทุนจาก GCC จำนวน 4 ราย ประกอบด้วย

(1) โครงการวิจัยวัคซีนไข้เลือดออก (Dengue vaccine) ผู้วิจัยคือ ดร.บรรพต ศิริเดชาดิลก สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) โดยมีเป้าหมายเพื่อ ค้นคว้าวัคซีนไข้เลือดออกตัวใหม่

(2) โครงการประดิษฐ์เครื่องช่วยเตือนและจ่ายยาอัตโนมัติ (Automated reminder/drug-dispensing machine) ผู้วิจัยคือ ดร. สุรค์เมธ มหาศิริมงคล มุลนิธิวิจัยวัณโรคและ โรคนิวโมซิส โดยเป้าหมายผลิตเครื่องมือต้นแบบสำหรับการรักษาคนไข้ผ่านระบบสัญญาณโทรศัพท์

(3) โครงการวิจัยยุทธศาสตร์ทางเลือกสำหรับต่อสู้กับการดื้อยาของเชื้อ มาเลเรีย (Alternative strategy for fighting malaria drug resistance) ผู้วิจัยคือ ดร.ธนรรธ ชูจร มหาวิทยาลัทยมหิดล โดยมีเป้าหมายเพื่อรักษาอาการดื้อยาของเชื้อมาเลเรีย

(4) โครงการวิจัยความแตกต่างระหว่างโรคที่เกิดจากเชื้อมาเลเรียและโรค ที่ เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย (Approach to differentiate between malaria and bacteria diseases) ผู้วิจัยคือ ดร. Yoel Lubell มหาวิทยาลัทยมหิดล โดยมีเป้าหมายเพื่อนำโครงการไป implement ใน ประเทศที่สาม อาทิ กัมพูชา คองโก ไนจีเรีย รวันดา และแทนซาเนีย

ทั้งนี้ ดร.ธนรรธ ชูจร มหาวิทยาลัทยมหิดล ให้ความเห็นว่าการสนับสนุนทุน วิจัยจาก GCC ส่งผลให้ตนและคณะวิจัยจากมหาวิทยาลัทยมหิดล สามารถพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับ การต่อสู้กับการดื้อยาของเชื้อมาเลเรีย โดยค้นพบว่า มีกลไกของเชื้อโรคที่สามารถพัฒนาไปสู่การดื้อ ยา อย่างไรก็ดี คณะวิจัยได้ประสบความสำเร็จในการหาวิธีจัดการกับกลไกการดื้อยาดังกล่าว โดยตน เห็นว่า ความสำเร็จของงานวิจัยนี้ จะไม่เกิดขึ้นหากไม่ได้รับการสนับสนุนจาก GCC

4) โอกาสความร่วมมือระหว่างฝ่ายไทยกับ GCC จากการสัมภาษณ์ ดร. Peter Singer ซีอีโอ GCC¹² ซึ่งมีความเห็นว่า ประเทศไทยมีจุดแข็งในสาขาการวิจัยด้านสาธารณสุข เนื่องจากมีนักวิจัยที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ อาทิ ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ (อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการ สวทช.) และ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ผู้อำนวยการศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ ดังนั้น ที่ผ่านมานอกจาก GCC ได้ส่งเสริมความร่วมมือกับฝ่ายไทยแล้ว GCC ยังเห็นว่า ไทยเป็นหุ้นส่วน สำคัญ (key partner) ในการส่งเสริมการพัฒนาความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับ GCC ให้มากขึ้น เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดตั้ง Grand Challenges ASEAN อนึ่ง โดยส่วนตัว ตนให้ความสำคัญกับ การ ส่งเสริมความร่วมมือกับ สวทช. และศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติของไทย เนื่องจากปัจจุบันตนเป็นสมาชิก ของ Advisory Board ของหน่วยงานไทยทั้งสองแห่งอยู่ด้วย

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์¹³ ซึ่งมีความเห็นว่า ตัวอย่างแนวปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practice) ที่ฝ่ายไทยสามารถนำแนวทางการดำเนินการ ของ GCC มาปรับใช้ในประเทศไทย โดยดำเนินการในรูปแบบของการจัดตั้งเครือข่าย Grand Challenges

¹² Peter Singer, ซีอีโอ Grand Challenges Canada (GCC), สัมภาษณ์, 28 มิถุนายน 2557.

¹³ ยงยุทธ ยุทธวงศ์, สวทช., สัมภาษณ์, 3 กรกฎาคม 2557.

Thailand โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้าน วทน. จำนวน 6 หน่วยงาน ภายใต้ theme 6 ส. + 1 ว. ซึ่งประกอบด้วย

- (1) สถาบันคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.)
- (2) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
- (3) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- (4) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและนวัตกรรม (สวทน.)
- (5) กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.)
- (6) สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข(สวรส.)
- (7) และคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

โดยมาร่วมกันพิจารณาคัดเลือกประเด็นที่ท้าทายและเป็นประเด็น ที่มีผลกระทบต่อประชาชน เป็นปัญหาในการพัฒนา หรือมีอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาดังกล่าวโดยร่วมกันวิจัยและพัฒนาเพื่อตอบสนองความท้าทายข้างต้น และจัดทำนโยบาย เป้าหมายและโครงการหลัก อาทิ ประเด็นเรื่องปัญหาโภชนาการ การป้องกันอุบัติเหตุ และการรณรงค์การปลอดยาเสพติด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวคิดเรื่อง Grand Challenges Thailand ดังกล่าว ยังอยู่ในขั้นตอนการหารือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรวมถึงการแสวงหาแหล่งงบประมาณ อนึ่ง ดร. ยงยุทธฯ ประเมินว่า ความร่วมมือด้านวิชาการ วทน. และสาธารณสุข จะอยู่ในลำดับหลังที่ฝ่ายแคนาดาจะงัดความร่วมมือภายหลังเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

3.4 การดำเนินการของ สอท. ณ กรุงออตตาวาเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมความร่วมมือด้านสาธารณสุขระหว่างไทยกับแคนาดา

3.4.1 ในเชิงนโยบาย

เพื่อเป็นการต่อยอดและขยายผลนโยบายของกระทรวงการต่างประเทศซึ่งได้กำหนดนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ตามเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ วทน. กับต่างประเทศเป็นแผน 2 ปี (2557 - 2558) สอท. จึงได้กำหนดให้ภารกิจส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ด้าน วทน. (เน้นด้านงานสาธารณสุข) กับแคนาดาเป็นพันธกิจ (mission statement) ของ สอท. เพื่อสร้างฐานข้อมูลที่ทันสมัย ขยายเครือข่ายความร่วมมือและการติดต่อสำหรับการรับการวิจัยโดยเฉพาะด้านสาธารณสุขกับฝ่ายแคนาดาในกลุ่มเป้าหมายใหม่ นอกเหนือจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยของไทยและแคนาดาที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งศึกษาข้อมูลและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทย เพื่อเป็นการสนับสนุนการดำเนินยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ ในด้าน วทน. และเพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. กับแคนาดา ซึ่งเป็นประเทศเป้าหมาย เนื่องจากแคนาดามีความพร้อมทั้งในด้านเทคโนโลยี มีงานวิจัยที่ก้าวหน้าและมีกองทุนที่สนับสนุนงานวิจัย อันจะนำไปสู่การส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดในมิติอื่น ๆ กับแคนาดาด้วย

ทั้งนี้ สอท. มีความคาดหวังว่า การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยกับแคนาดาในด้าน วทน. จะนำไปสู่การสร้างเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน (institution linkage) เพื่อต่อยอด

ความร่วมมือในการพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรในสาขาสาธารณสุข รวมถึงการขอรับทุนสนับสนุนจากองค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องของแคนาดาในลักษณะการเสริมสร้างหุ้นส่วนความร่วมมือ

3.4.2 การดำเนินการของ สอท. ณ กรุงออตตาวา

1) สอท. ได้วางแผนงานการพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อให้เข้าถึงและสร้างความเชื่อมโยงกับสถาบันและองค์กรที่เกี่ยวข้องของแคนาดาในสาขาสาธารณสุข รวมถึงหัวข้อ วัฒนธรรม อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศไทย โดยอาศัยจุดแข็งที่หน่วยงานด้านการวิจัยของแคนาดาข้างต้นมีความสัมพันธ์และความร่วมมือที่ดีกับฝ่ายไทยมาช้านาน สอท. ได้นำผลการพบปะมาจัดทำบทความเพื่อเผยแพร่ในเว็บไซต์ www.thaiembassy.ca ของ สอท. ในหัวข้อ วัฒนธรรม. ซึ่ง สอท. ได้ปรับปรุงเว็บไซต์ดังกล่าวให้ทันสมัย เพื่อรองรับภารกิจดังกล่าวเป็นการเฉพาะ และเพื่อเป็นการเผยแพร่ฐานข้อมูลทันสมัย และเป็นโอกาสในการเชื่อมโยงรวมถึงให้ข้อมูลด้านทุนวิจัยแก่หน่วยงานวิจัยของไทยอื่น ๆ อาทิ สกว. สสวท. และ สวทช. ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมงานวิจัยและค้นคว้าของไทย โดยคาดหวังว่า จะช่วยสร้างความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (expertise) รวมถึงเพื่อต่อยอดไปสู่ความร่วมมือในด้านอื่น ๆ ระหว่างไทยกับแคนาดา

2) นอกจากการกำหนดให้ภารกิจส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายด้าน วัฒนธรรม เป็นพันธกิจ (mission statement) ของ สอท. แล้ว ดังนั้น ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2557 สอท. ได้เสนอโครงการงบประมาณการศึกษาศาสตร์ให้กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาอนุมัติ ภายใต้ชื่อโครงการส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ด้าน วัฒนธรรมระหว่างไทยกับแคนาดา โดยเน้นงานสาธารณสุข เพื่อช่วยขับเคลื่อนการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ให้เกิดการปฏิบัติตามเป้าหมายอย่างแท้จริง ทั้งนี้ สอท. ได้ว่าจ้างนักวิชาการไทยที่สอนอยู่ที่มหาวิทยาลัย Carlton กรุงออตตาวาเป็นผู้ประสานงานโครงการ โดยคำนึงถึงความคล่องตัวทั้งในการติดต่อประสานงานกับฝ่ายแคนาดาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยในส่วนกลางทั้งนี้ ในปีงบประมาณ 2557 สอท. ได้รับอนุมัติงบประมาณจากกระทรวงการต่างประเทศ จำนวน 2 ล้านบาทและสำหรับปี 2558 สอท. ได้เสนอขออนุมัติจำนวน 2.6 ล้านบาท (รอการพิจารณาอนุมัติ)

3) เพื่อการนี้ สอท. ได้กำหนดตัวชี้วัดสำหรับการดำเนินโครงการข้างต้นและรายงานให้กระทรวงการต่างประเทศทราบด้วยแล้ว ดังนี้

(1) ผลผลิต อาทิ เน้นจำนวนบทความเรื่องความร่วมมือด้าน วัฒนธรรม. ในเว็บไซต์ของ สอท. จำนวนโครงการที่ฝ่ายไทยได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา หรือ Center of Excellence ในสาขาที่ฝ่ายไทยและแคนาดาเห็นพ้องร่วมกัน พัฒนาการสร้าง Institution Linkage และการพัฒนาการค้นคว้าและวิจัยทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ (expertise) เฉพาะด้าน สนับสนุนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของกระทรวงฯ ในการผลักดันและส่งเสริมความร่วมมือเพื่อพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ด้าน วัฒนธรรม. ระหว่างไทยกับประเทศที่มีศักยภาพ

(2) ผลลัพธ์ อาทิ เกิดความร่วมมือและความเชื่อมโยงด้าน วัฒนธรรมระหว่างไทยกับแคนาดาให้สามารถดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถต่อยอดไปสู่ความร่วมมือสามฝ่ายกับประเทศที่สาม เพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมบทบาทของไทยในฐานะประเทศที่ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการสำหรับการพัฒนาแบบยั่งยืน นอกจากนั้น ยังเป็นการสร้างเครื่องมือ (mean) ของ สอท. ในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับพันธมิตรของ สอท. และกลุ่มเพื่อนประเทศไทย (Friends of

Thailand) ในแคนาดา และยังทำให้เกิดการบูรณาการกลุ่มผู้เล่นที่สามารถมีบทบาท Goodwill Mission ระหว่างไทยกับแคนาดา

4) บทบาทการขับเคลื่อนของ สอท. เพื่อให้เข้าถึงฝ่ายแคนาดา ในช่วงเริ่มต้นของการดำเนินการ ภายหลัง สอท. รับนโยบายจากกระทรวงการต่างประเทศในการส่งเสริมความร่วมมือกับแคนาดาผ่านนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ โดยคำนึงถึงจุดแข็งของหน่วยงานผู้ให้ทุนหลักของแคนาดา ตามข้อ 3.3 และโดยที่ GCC เปิดรับสมัครทุนวิจัยเป็นประจำทุกปี ดังนั้น นายพิศาล มาณวพัฒน์ เอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา จึงได้ไปพบหารือกับ ดร. Peter Singer ซีอีโอ ของ GCC ในช่วงเดือนธันวาคม 2556 เพื่อเป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์และแสวงหาความร่วมมือในด้านทุนระหว่าง สอท. กับ GCC

ขณะเดียวกัน เอกอัครราชทูตฯ ได้พบหารือกับ ดร. Alain Beudet ประธาน CIHR และ ดร. Jean Lebel ประธาน IDRC เพื่อแสวงหาความร่วมมือในลักษณะเดียวกัน รวมถึงการทาบทามให้บุคคลดังกล่าวเดินทางเยือนประเทศไทย เพื่อพบหารือกับหน่วยงานวิจัยของไทย และเพื่อให้ได้รับทราบสถานะล่าสุดของการพัฒนางานด้านการวิจัยของไทย โดยบริหารงบประมาณจากโครงการส่งเสริม วทน. ตามที่ได้รับอนุมัติจากส่วนกลาง

นอกจากการพบปะกับผู้บริหารของสามหน่วยงานข้างต้นแล้ว ในช่วงต้นปีถึงไตรมาสที่สามของปี 2557 เอกอัครราชทูตฯ ได้เดินทางไปพบกับผู้บริหารของกระทรวงวิทยาศาสตร์ทั้งในระดับรัฐบาลกลางและรัฐบาลระดับรัฐของแคนาดา พบกับนักวิจัยของสถาบันการศึกษา และ Center of Excellence ของแคนาดา อาทิ มหาวิทยาลัย McGill นครมอนทรีออล มหาวิทยาลัย Alberta มหาวิทยาลัย Calgary และศูนย์ National Institute for Nanotechnology (NINT) ในรัฐ Alberta และพบกับผู้บริหารของ National Research Council Canada (NRC)¹⁴ รวมถึงร่วมกันกำหนดแผนการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างกัน โดย สอท. ได้เชิญแพทย์จากมหาวิทยาลัย McGill นครมอนทรีออลเดินทางเยือนไทยโดยใช้งบประมาณของ สอท. เพื่อพบหารือกับผู้บริหารโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และโรงพยาบาลชลบุรี เป็นต้น เพื่อเป็นการขับเคลื่อนแผนงานตามพันธกิจส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. และเป็นการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ในด้านนี้ที่กระทรวงการต่างประเทศได้อนุมัติให้ สอท. ดำเนินการ กอปรกับการติดต่อและมีความร่วมมือระหว่าง สอท. กับหน่วยงานที่เป็นเป้าหมายของไทยอย่างต่อเนื่อง ย่อมเป็นการสร้างพื้นฐานความร่วมมือที่มั่นคงในอนาคต

¹⁴ สอท. ณ กรุงออตตาวา [ออนไลน์], แหล่งที่มา www.thaiembassy.ca.

ตารางที่ 1 ตัวอย่างความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัย Alberta กับสถาบันการศึกษาของไทย

THAILAND	Burapha University	Memorandum of Understanding (MOU)	Nursing
THAILAND	Chiang Mai University	Memorandum of Understanding (MOU)	Nursing
THAILAND	Chulalongkorn University	Memorandum of Understanding (MOU)	Nursing
THAILAND	Institute for Physical Education, Ministry of Tourism and Sports, Thailand	Memorandum of Understanding (MOU)	Physical Education and Recreation
THAILAND	Mahidol University	Memorandum of Understanding (MOU)	Nursing
THAILAND	Prince of Songkla University	Collaborative Co-funding Agreement for Doctoral Student Scholarship	Graduate Studies and Research (FGSR)
THAILAND	Srinakharinwirot University	Memorandum of Understanding (MOU)	Physical Education and Recreation
THAILAND	Thammasat University	Memorandum of Understanding (MOU)	Alberta School of Business (ASOB)
THAILAND	Thammasat University	Student Exchange Agreement	Alberta School of Business (ASOB)

ที่มา: มหาวิทยาลัย Alberta

3.5 โอกาสความร่วมมือของฝ่ายที่เกี่ยวข้องและความเห็นต่อบทบาทของ สอท.

3.5.1 ฝ่ายไทย

3.5.1.1 การหารือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder) ของไทย

ในเดือนกุมภาพันธ์ 2557 กระทรวงการต่างประเทศได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมประชุมระดมสมองและรวบรวมความเห็นสำหรับการดำเนินการตามแผนการทูตวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือด้าน วทน. กับประเทศเป้าหมาย ควบคู่ไปกับการมอบนโยบายให้ สอท./สทศ. ไทยทั่วโลกขับเคลื่อนนโยบายโดยการแสวงหาความร่วมมือกับประเทศเจ้าบ้าน (host country) โดยรายงานความคืบหน้าให้กระทรวงฯ ทราบอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ที่ประชุมดังกล่าวได้

เห็นชอบให้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การทูตวิทยาศาสตร์ โดยมี สวทช. เป็นแกนกลางในการจัดทำยุทธศาสตร์ โดยมีกระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงาน วทน. อื่น ๆ เป็นเครือข่าย เพื่อผลักดันให้เกิดการกำหนดนโยบายระดับชาติ และมีความชัดเจนในประเด็นที่เกี่ยวข้อง อาทิ

- 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อผลักดันให้ไทยเป็นผู้นำด้าน วทน. ของภูมิภาค
- 2) การกำหนดแนวทางและกลไกการดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ อาทิ การจัดทำแผนนโยบายโดยสรุป โดย สวทช. การติดตามองค์ความรู้โดยเครือข่ายของ สอท./สกญ. ของไทยทั่วโลก การจัดทำ strategic mapping รายละเอียดรายภูมิภาค การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน
- 3) การกำหนดบทบาทของไทยกับประเทศที่เกี่ยวข้อง ทั้งในฐานะที่เป็นหุ้นส่วน หรือเป็นประเทศผู้บริจาค
- 4) การกำหนดรูปแบบความร่วมมือ อาทิ การทำวิจัยและพัฒนา ร่วมการลงทุนในต่างประเทศในด้านวิจัยและการพัฒนา (R&D) การจัดตั้งศูนย์ R&D โดยภาคเอกชนที่เข้าไปลงทุนในต่างประเทศ การส่งเสริมให้มีสิทธิประโยชน์ของคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) จากการลงทุนด้าน วทน.
- 5) การกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม อาทิ การพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (hub) และศูนย์แห่งความเป็นเลิศในไทย การจัดตั้ง Thai Consortium ระหว่างรัฐและเอกชน ที่มุ่งเน้นในการส่งเสริมนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ การจัดตั้งสถาบันวิจัยร่วมของไทยกับต่างประเทศ

3.5.1.2 ความสนใจของฝ่ายไทยในการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของแคนาดามาใช้

จากความพร้อมขององค์กรด้านวิจัยของแคนาดา ทั้งในด้านวิทยาการระบบการบริหารจัดการและงบประมาณสนับสนุนการวิจัย ทำให้หน่วยงานด้านการวิจัยของไทยมีความสนใจที่จะร่วมมือกับฝ่ายแคนาดา กอปรกับที่ผ่านมา ไทยและแคนาดาเคยมีความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ที่ใกล้ชิดมาก่อน โดยเฉพาะจากกลไกความร่วมมือของหน่วยงาน Canadian International Development Agency (CIDA) ที่เคยมีส่วนสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ การศึกษา และมาตรฐานการดำเนินชีวิตของคนไทยมาก่อน

ทั้งนี้ จากการสัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ซึ่งได้ให้ความเห็นว่า ข้อดีและจุดแข็งของแคนาดาที่ทำให้ไทยเลือกส่งเสริมความร่วมมือด้านงานวิจัยเกี่ยวกับสาธารณสุขด้วย เนื่องจากแคนาดาเป็นมิตรประเทศที่มีความก้าวหน้าทางวิชาการสาธารณสุขและมีนโยบายเอื้อต่อประเทศกำลังพัฒนาในการแก้ไขและป้องกันปัญหา อีกทั้งแคนาดาเป็นประเทศที่ไม่เป็นประเทศมหาอำนาจ จนอาจเห็นไทยเป็นประเทศเล็กที่ไม่มีประโยชน์เชิงการเมืองระหว่างประเทศ ขณะเดียวกัน เห็นด้วยว่า การดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์จะเป็นประโยชน์ต่อการผลักดันและสนับสนุนความร่วมมือด้านงานวิจัยสาธารณสุขระหว่างไทยและแคนาดา เนื่องจากเป็นนโยบาย ที่เป็นประโยชน์และเป็น win-win diplomacy โดย สอท. ณ กรุงออตตาวา สามารถมีบทบาทในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างไทยกับแคนาดาในสาขางานวิจัยด้านนี้ ซึ่งจะเป็น unique

contribution ทำนองเดียวกับเมื่อตอนที่แคนาดาช่วยไทยก่อตั้ง TDRi รวมถึงการสร้างเชื่อมโยงกับสถานเอกอัครราชทูตแคนาดาประจำประเทศไทยด้วยอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ผู้อำนวยการศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ¹⁵ เกี่ยวกับโอกาสการขยายความร่วมมือระหว่าง GCC กับประเทศไทยนั้น ทำให้ได้ทราบว่า ปัจจุบัน ศูนย์นาโนเทคโนโลยีฯ ได้ศึกษาแนวทางการจัดทำ การวิจัยด้านสาธารณสุขของ GCC โดยจะเน้นการวิจัยเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องใหญ่ ๆ ด้านสาธารณสุข ของประเทศ โดยปัจจุบัน ศูนย์ฯ ได้จัดทำโครงการ Smart Health เพื่อทำการรณรงค์การวิจัย โรคมะเร็งปากมดลูก ซึ่งทำให้หญิงไทยเสียชีวิตเป็นจำนวนมากในช่วง 30 ปีที่ผ่านมา โดยเลือกที่จะทำ การวิจัยเพื่อศึกษาองค์ความรู้ของแคนาดาในเรื่องดังกล่าว ขณะเดียวกัน ศูนย์ฯ มีความสนใจต่อแนว ทางการบริหารจัดการองค์กรของ GCC ในการวิจัยโครงการขนาดใหญ่ซึ่งอาศัยแต่ผลงานวิจัยเพียง อย่างเดียวคงไม่เพียงพอ โดยหากมีการนำมาตรการด้านสังคมและเศรษฐกิจ มามีส่วนร่วม เพื่อเชิญชวนให้หญิงไทยสมัครใจมารับการตรวจมะเร็งปากมดลูกเพื่อช่วยลดอัตราผู้ป่วย เป็นต้น ทั้งนี้ ศูนย์ฯ ยังสนใจวิธีการดำเนินการของ GCC ในการประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม เพื่อผลักดันให้มี การแก้ไขและป้องกันปัญหาด้านสาธารณสุขจากความร่วมมือของทุกฝ่าย รวมถึงการขยายผลจากการ ดำเนินการกิจกรรมในไทยไปสู่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยใช้แนวคิด วทน. ในการค้นคว้าเพื่อแก้ไข ปัญหาของไทยและอาเซียนต่อไป

3.5.2 ฝ่ายแคนาดา

จากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สอท. กับหน่วยงานด้านการวิจัยและ สถาบันการศึกษาของแคนาดาในสาขาสาธารณสุขหลายแห่ง ทำให้ได้ทราบว่า ฝ่ายแคนาดาให้ ความสำคัญกับไทยในฐานะประเทศที่มีความพร้อมด้านวิทยาการและองค์ความรู้ในระดับภูมิภาค ที่ ผ่านมา หน่วยงานแคนาดาได้ติดต่อกับฝ่ายไทยในเรื่องงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง กอปรกับผู้นำของ ประชาคมนักวิจัยของไทยต่างได้รับการยอมรับในระดับสากล และแคนาดาต้องการให้ไทยเข้ามามี บทบาทในการเป็นฐานการวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไป implement ในประเทศที่สาม รวมทั้งเสนอให้ ไทยมีส่วนร่วมในเวทีประชาคมด้านสาธารณสุข ดังเช่น การที่ CIHR เชิญไทยเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ Global Alliance for Chronic Disease (GACD) ซึ่งเป็นองค์กรทุนวิจัยระดับโลก (world funding agency) เพื่อวางแนวทางการวิจัยและให้ทุนแก่นักวิจัยนานาชาติในเรื่องของโรคเรื้อรัง

นอกจากนี้ ในส่วนของ Grand Challenges Canada (GCC) จากการสัมภาษณ์ ดร. Peter Singer ซีอีโอ GCC ทำให้ได้ทราบว่า นอกจากการส่งเสริมความร่วมมือและให้ทุน แก่ นักวิจัยของประเทศไทยแล้ว GCC ยังต้องการให้ไทยเป็นตัวเชื่อมและผลักดันการมี engagement กับอาเซียน เพื่อให้เกิด Grand Challenge Thailand และ Grand Challenges ASEAN ทั้งนี้ ฝ่าย GCC เห็นว่า สอท. ณ กรุงออตตาวา มีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงกิจกรรมงานวิจัยของ GCC กับ คณะทูตอาเซียนในแคนาดา เพื่อแสดงผลงานของ GCC ให้เป็น showcase สำหรับการขยายผล เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและมีการรายงานกลับเมืองหลวงของแต่ละประเทศ ซึ่งแนวโน้มนี้สอดคล้อง กับคำสัมภาษณ์ข้างต้นของ ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล ผู้อำนวยการ ศูนย์นาโน

¹⁵ สิริฤกษ์ ทรงศิวิไล, ผู้อำนวยการศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติ, สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2557.

เทคโนโลยีแห่งชาติ เกี่ยวกับโอกาสการขยายความร่วมมือระหว่าง GCC กับประเทศไทย ตามข้อ 3.5.1

3.6 การวิเคราะห์การทูตวิทยาศาสตร์กับมิติการส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับแคนาดาในด้านสาธารณสุขและภาพรวม

จากบริบทความสัมพันธ์ไทยและแคนาดาที่กล่าวข้างต้น จะเห็นว่า ความสัมพันธ์สองประเทศราบรื่นมาตลอด ไม่มีความขัดแย้งระหว่างกัน และต่างมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดในทุกด้านทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการพัฒนา แม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความห่างไกลกันก็ตาม แต่ประชาชนของทั้งสองประเทศมีการไปมาหาสู่กันอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคนแคนาดาที่นิยมเดินทางมาไทย โดยในปี 2556 มีนักท่องเที่ยวแคนาดาเดินทางมาประเทศไทยราว 2 แสนคน ขณะที่คนไทยเดินทางไปแคนาดาราว 5 พันคน นอกจากนี้ ขณะนี้มีนักเรียนไทยศึกษาอยู่ในแคนาดาราว 1,250 คน และมีแรงงานไทยในแคนาดาอีกราว 1,000 คน

ดังนั้น การที่หน่วยงานไทยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์ได้ระบุวาทนา เป็นสาขาที่ไทยควรแสวงหาความร่วมมือที่เข้มข้นเพื่อตอบสนองต่อยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศที่ไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของความขัดแย้งแต่อยู่บนพื้นฐานของความร่วมมืออย่างต่อเนื่องตามที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ นโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์จึงเป็นจุดแข็งที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างไทยและแคนาดา โดยเฉพาะในสาขางานวิจัยด้านการสาธารณสุขซึ่งไทยและแคนาดามีความร่วมมือที่ใกล้ชิดมาช้านาน

เพื่อสนับสนุนแนวทางการพัฒนาประเทศที่ใช้ วทนา เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ ซึ่งรายงานฉบับนี้เน้นการวิจัยด้านการสาธารณสุขซึ่งจะช่วยให้เกิดการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทยและแคนาดาให้มีพลวัตที่ต่อเนื่องยิ่งขึ้น บนพื้นฐานของความร่วมมือในลักษณะ win-win พร้อมกับการเสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนสำคัญ (key partnership) ระหว่างกัน โดยมี สอท. ณ กรุงออตตาวา เป็นผู้ขับเคลื่อนแนวนโยบายการในพื้นที่

3.6.1 จุดแข็งและการสร้างโอกาส

ไทยเป็นศูนย์กลาง (hub) ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสภาพภูมิศาสตร์ และมีนักวิจัย สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยที่มีศักยภาพ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล กอปรกับที่ผ่านมา โดยที่ไทยมีระดับการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ จนอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีรายได้ขนาดกลางเกือบสูง (upper-middle-income country) และยังมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการแก่ประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมและสาธารณสุข ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ปัจจัยข้างต้นทำให้ไทยได้รับความเชื่อมั่นจากหน่วยงานวิจัยด้านสาธารณสุขและสาขาอื่น ๆ จากประเทศตะวันตก

ดังนั้น ไทยจึงควรใช้ กลยุทธ์ ในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศตะวันตกที่มีความพร้อมด้านวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านเทคโนโลยีและเงินทุนสนับสนุนการวิจัย ดังเช่นแคนาดาโดยขยายเครือข่ายและบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานผู้ให้ทุนรายสำคัญของแคนาดา ทั้ง CIHR IDRC และ GCC อย่างเป็นระบบ เนื่องจากหน่วยงานทั้ง 3 แห่ง มีโครงสร้างการทำงาน ที่

สอดคล้องกันในมิติความร่วมมือของแคนาดากับต่างประเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยด้านสาธารณสุขในไทย ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน และยังช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐและประชาชนในการดูแลรักษาสุขภาพ เนื่องจากมีต้นทุนด้านสาธารณสุขที่ถูกลง อันเป็นผลจากการมีนวัตกรรมใหม่ ๆ จากผลงานวิจัยด้านสาธารณสุขที่ได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศ

3.6.2 จุดอ่อน อุปสรรคและการแสวงหาแนวทางการลดสภาพปัญหา

1) ที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของภาครัฐไม่ได้มีการวางยุทธศาสตร์ด้าน วัฒน. ระดับประเทศอย่างเป็นระบบ ขาดการบูรณาการแผนงานเพื่อลดการทำงานที่ซ้ำซ้อน ขาดการวางแผนและขาดการประชาสัมพันธ์ที่เพียงพอ เพื่อสร้างนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ นักเรียนนักศึกษาขาดแรงจูงใจต่ออาชีพนักวิทยาศาสตร์ จนทำให้ไทยไม่สามารถผลิตนักวิทยาศาสตร์รุ่นใหม่เพื่อป้อนเข้าสู่สาขางานด้านการวิจัยอย่างเพียงพอ ขาดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของนักวิจัยในการสร้างและพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศและยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้มีมาตรฐาน แม้ว่าจะมีนักวิทยาศาสตร์/นักวิจัยจำนวนหนึ่งที่ได้รับการยอมรับจากต่างประเทศดั่งนั้น ไทยจึงควรใช้ กลยุทธ์ ในการแก้ไขจุดอ่อน โดยเฉพาะการวางยุทธศาสตร์ด้าน วัฒน. อย่างเป็นระบบ การกำหนดตัวผู้เล่นที่ชัดเจนในแต่ละมิติกับภายนอก เพื่อแก้ไขสภาพปัญหาข้างต้น และเพื่อรองรับแนวทางการขับเคลื่อนโครงการความร่วมมือกับต่างประเทศในสาขางานวิจัยที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายไทยให้เกิดความยั่งยืน

2) ไทยยังจำเป็นต้องรับรองความรู้ด้านวิทยาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อันเป็นผลสืบเนื่องจากข้อ 1) รวมถึงแหล่งเงินทุนที่จำเป็นต่อการสนับสนุนและการพัฒนางานวิจัยด้าน วัฒน. ภายในประเทศ ดั่งนั้น เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและเพื่อให้สามารถรองรับการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม ดั่งนั้น ไทยจึงควรใช้ กลยุทธ์ ในการเสริมสร้าง ความร่วมมือด้าน วัฒน. กับมิตรประเทศที่มีความพร้อมและสามารถร่วมมือกับฝ่ายไทย ตามแนวทางการทูตวิทยาศาสตร์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของนักวิจัยไทยและเพื่อเป็นการขยายฐานงานวิจัยสำหรับการค้นคว้านวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อรองรับความต้องการภายในประเทศ

3) ล่าสุด ภายหลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในไทย เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ทำให้ประเทศตะวันตกที่เป็นพันธมิตรสำคัญของไทย อาทิ สหรัฐฯ อียู ออสเตรเลีย รวมถึงแคนาดา ต่างแสดงท่าทีคัดค้านเหตุการณ์ดังกล่าวในไทย และต่างประกาศงดความร่วมมือระหว่างรัฐต่อรัฐ และการดำเนินกิจกรรมอย่างเป็นทางการกับไทย ซึ่งเป็นอุปสรรคของไทยในการดำเนิน ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ตามช่องทางปกติกับมิตรประเทศ อย่างไรก็ตามท่ามกลางความชะงักงันดังกล่าว ไทยก็สามารถดำเนิน กลยุทธ์ โดยการเลือกใช้เครื่องทางการทูตวิทยาศาสตร์ในการบรรเทาความชะงักงันของการมีความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตกเพื่อรักษาประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย เนื่องจากการติดต่อในระดับแคว้นวิชาการและระดับประชาชน (Track II) โดยเฉพาะในดำเนินงานด้านสาธารณสุขซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้รอดพ้นจากปัญหาด้านสุขภาพ ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ ดร. ยงยุทธ ยุทธวงศ์ ให้ความเห็นว่า ความร่วมมือด้านวิชาการ น่าจะเป็นเรื่องในลำดับท้าย ๆ ที่ฝ่ายแคนาดาจะพิจารณาระงับความร่วมมือกับฝ่ายไทย

3.7 แนวทางดำเนินการความร่วมมือการทูตวิทยาศาสตร์ในด้านสาธารณสุขของไทยกับแคนาดา

3.7.1. ขยายความร่วมมือด้าน วทน. และเข้าถึงฝ่ายแคนาดาเพื่อดึงองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้กับประเทศไทย โดยไม่จำกัดเฉพาะองค์ความรู้ด้าน วทน. ที่สำคัญคือ การเน้นองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการการขับเคลื่อนนโยบาย วทน. ให้มีผลเป็นรูปธรรมและสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและกำหนดยุทธศาสตร์โดยให้ความสำคัญกับแคนาดาในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันไม่ใช่ในฐานะประเทศผู้รับ

3.7.2 ขยายความร่วมมือด้าน วทน. เน้นความร่วมมือเรื่องการวิจัยและพัฒนาด้านสาธารณสุข และยกให้ วทน. เป็นประเด็นหลักของความร่วมมือระหว่างสองประเทศ โดยพัฒนาความร่วมมือ วทน. นี้ไปพร้อมๆ กับประเด็นความร่วมมือที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันคือ การค้าและการลงทุน วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.7.3 มิติเครื่องมือการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ของไทยต่อแคนาดา เพื่อขับเคลื่อนกรอบความร่วมมือข้างต้น มิติเครื่องมือการทูตเชิงวิทยาศาสตร์จะเน้นสองมิติ ดังนี้

1) การทูตสำหรับวิทยาศาสตร์ (Diplomacy in Science) คือ การใช้การทูต เพื่อสนับสนุนความร่วมมือกับแคนาดาด้านวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ด้านสาธารณสุขและด้านการบริหารจัดการ รวมทั้งรูปแบบความร่วมมือระหว่างหุ้นส่วนที่เกี่ยวข้อง (stakeholders) ในลักษณะ win-win ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 นโยบายและแผน วทน. ฉบับที่ 1 และยุทธศาสตร์ประเทศเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งตอบสนองเป้าหมายของการทูตวิทยาศาสตร์ตามเอกสารบทบาทการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายเป็นแผน 2 ปี (2557 - 2558)

2) วิทยาศาสตร์สำหรับการทูต (Science for Diplomacy) คือ การใช้ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการทูตกับแคนาดา โดยใช้ประเด็นความร่วมมือด้านการวิจัยสาธารณสุข เป็นประเด็นหลักในการขยายผลความสัมพันธ์ไทยกับแคนาดา ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับคือการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ยากจน ของไทย รวมทั้งสามารถนำผลการวิจัยขยายฐานไปปฏิบัติในประเทศที่สาม

3.7.4 การดำเนินการการทูตเชิงวิทยาศาสตร์กับแคนาดา ควรเน้นวัตถุประสงค์สำคัญคือ

1) ให้ผู้กำหนดนโยบายมีข้อมูลเพียงพอสำหรับการตัดสินใจในการเลือกประเด็นสำคัญด้าน วทน. ในดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์กับแคนาดา ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศมีภารกิจหลักในเรื่องนี้ เนื่องจากมีสำนักงาน (สอท./สภท.) ตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ ถึง 95 แห่งทั่วโลก รวมทั้งสำนักงานวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศก็ร่วมเป็นผู้เล่นส่วนหน้าและมีทำหน้าที่แสวงหาความก้าวหน้าทาง วทน. ในประเทศที่ตนประจำการ เพื่อประมวลข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ และเมื่อมีข้อตัดสินใจแล้ว สอท./สภท. ก็จะได้ดำเนินการขับเคลื่อนแผนงานและโครงการที่สนับสนุนมิติ วทน. ในประเทศเจ้าภาพต่อไป

2) เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทวิภาคีกับแคนาดา โดยการขยายสาขาความร่วมมือกับแคนาดาให้มีความหลากหลายและมีพลวัต โดยใช้จุดแข็งของแคนาดาคือ มีระบบการศึกษาที่ ดีเยี่ยม และมีองค์ความรู้ด้านงานวิจัยจนเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ และมีหน่วยงานวิจัยที่มีเงินทุนสนับสนุนด้านการวิจัยจำนวนมาก ทั้งนี้ รายงานฉบับนี้เห็นว่า งานวิจัยด้าน

สาธารณสุข สามารถ เป็นพื้นฐานและโอกาสที่ดีในการขยายความร่วมมือกับแคนาดา เนื่องจาก สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนา วทน. ของไทย โดยเฉพาะในด้านสาธารณสุขซึ่งเกี่ยวข้อง โดยตรงกับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศ โดยค้ำประกันว่า หากประชาชนมีสุขภาพที่ดี นอกจากจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศแล้ว ยังเป็นการช่วยลดภาระด้านงบประมาณของ ภาครัฐและภาครัฐวิสาหกิจในการรักษาสุขภาพ

3.7.5 มีการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (best practice) ของฝ่ายแคนาดาไปปรับใช้ในประเทศไทย ให้เกิดผลประโยชน์เป็นรูปธรรมแก่ประชาคมสาธารณสุขไทย ดังเช่น แนวคิดในการจัดตั้ง Grand Challenges Thailand โดยเป็นความร่วมมือของหน่วยงาน วทน. ของไทย (6 ส. + 1 ว.) ตามข้อ 3.3.2 รวมทั้งการเป็นสะพานเชื่อมระหว่างอาเซียนและแคนาดาเพื่อนำไปสู่การก่อตั้ง Grand Challenges ASEAN โดยมีไทยเป็นศูนย์กลางตามที่ฝ่ายแคนาดาให้ความสำคัญกับบทบาทของไทย

3.7.6 อย่างไรก็ดี ยังมีข้อจำกัดของการใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ในการดำเนินนโยบาย ในภาพรวม ดังนี้

1) ความเข้าใจที่ถ่องแท้ต่อแนวความคิด วทน. และเครื่องมือการทูตเชิง วิทยาศาสตร์ซึ่งต้องมีการรณรงค์ทำความเข้าใจแก่ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลที่เกี่ยวข้องเพื่อร่วม ขับเคลื่อนแนวนโยบาย วทน. และการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ และรณรงค์ทำความเข้าใจเรื่องนี้แก่ ภาค วิชาการและภาคประชาชนเพื่อเป็นฐานสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลในด้านนี้ให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก วทน. เป็นเครื่องมือที่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของประชาชนได้ วทน. ไม่ได้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักวิทยาศาสตร์หรือนักวิจัยเท่านั้น

2) การทูตเชิงวิทยาศาสตร์อาจใช้เวลานานในการเห็นผลสำเร็จ เนื่องจาก จำเป็นต้องเก็บเกี่ยวองค์ความรู้และเสริมสร้างความร่วมมือที่ใกล้ชิดกับนักวิจัยของประเทศอื่น ๆ ดังนั้น ภาครัฐบาลต้องมีพันธกรณีและเจตนารมณ์ทางการเมืองที่แน่วแน่ในดำเนินการนโยบายนี้ อย่าง ต่อเนื่องและมีการติดตามผล พร้อมทั้งสามารถอธิบายความคืบหน้าหรือปัญหาอุปสรรคให้แก่ภาค ประชาสังคมได้เข้าใจเพื่อเป็นพลังสนับสนุนการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในเรื่อง วทน. และการทูต เชิงวิทยาศาสตร์ต่อไป

3) เนื่องจากการทูตเชิงวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานในขั้นตอนการ ปฏิบัติ ดังนั้น หน่วยงานต่างๆ ต้องมีการบูรณาการอย่างสอดคล้องกันทั้งในแง่นโยบายและการ ปฏิบัติที่จะเกิดขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของการใช้งบประมาณและลดความซ้ำซ้อนของงาน โดยเฉพาะ ในปัจจุบันการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

4) ในด้านงบประมาณ รัฐบาลจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนด้าน งบประมาณในแต่ละปี เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายการทูตวิทยาศาสตร์สามารถ ขับเคลื่อนนโยบายได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกับหน่วยงานของกระทรวงการต่างประเทศในประเทศ ต่าง ๆ (สอท. และ สกญ.) ในฐานะผู้เล่นหน้าด่านที่จำเป็นต้องมีงบประมาณเพื่อรองรับภารกิจในการ สร้างโอกาสเพื่อเข้าถึง (reach out) และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับฝ่ายแคนาดาที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัยสาธารณสุขในทุกระดับ อันเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของภารกิจของ สอท. ตามที่ระบุไว้ใน พันธกิจ

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาในบทที่ 3 และโดยที่ค่านึงว่า นโยบายและแผนการพัฒนาที่สำคัญของไทยในปัจจุบันให้ความสำคัญกับ วทน. ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและมนุษย์เป็นศูนย์กลางการพัฒนา ดังนั้น การทูตเชิงวิทยาศาสตร์จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอีกเครื่องมือหนึ่งในการให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ด้าน วทน. ในเชิงวิชาการและการบริหารจัดการ วทน. เพื่อตอบสนองความต้องการของไทยในการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ภายในประเทศที่รองรับความกินดีอยู่ดีของประชาชน และหากดำเนินการล่าช้าก็จะทำให้ประเทศเสียโอกาสในการพัฒนา ซึ่งที่ผ่านมา ก่อนหน้าที่จะมีการกำหนดยุทธศาสตร์ด้าน วทน. ในทางปฏิบัติ กระทรวงการต่างประเทศ และ สอท./สกง. ในต่างประเทศ 95 แห่งทั่วโลก ได้แสวงหาองค์ความรู้ด้าน วทน. จากประเทศที่มีศักยภาพด้านนี้ด้วยแล้ว โดยเฉพาะจากประเทศเจ้าบ้านที่มีความทันสมัยในด้าน วทน. เพื่อเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ประโยชน์ ในการต่อยอดและขยายผลให้เป็นรูปธรรม

เพื่อให้นโยบายการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ประสบผลสำเร็จเป็นรูปธรรม โดยมี สอท. เป็นกลไกหลักในประเทศเจ้าภาพและมีหน่วยงานกลางที่ประเทศไทยสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบาย และแผนการพัฒนาประเทศที่ให้ความสำคัญกับแผน วทน. ดังนั้น หน่วยงานไทยจึงจำเป็นต้องร่วมกันขยายผลการใช้เครื่องมือ การทูตวิทยาศาสตร์อย่างชัดเจนมากขึ้นต่อประเทศที่มีศักยภาพในด้าน วทน. ทั้งในแง่ของเทคโนโลยีและทุนสนับสนุนการวิจัย ดังเช่น การใช้เครื่องมือการทูตวิทยาศาสตร์กับแคนาดาในสาขาการวิจัยด้านสาธารณสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนโดยเฉพาะในเขตพื้นที่ห่างไกล ซึ่งจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของทางการไทยที่ต้องสูญเสียไปกับการรักษาโรคร้ายไข้เจ็บของประชาชนในแต่ละปีรวมถึงประโยชน์ที่จะเกิดจากการเรียนรู้การบริหารจัดการองค์ความรู้ด้านงานวิจัยที่แคนาดาที่อยู่ ซึ่งเป็นผลประโยชน์สูงสุดของประเทศไทยเช่นเดียวกับที่ไทยรมงค์ใช้เครื่องมือการทูตเชิงเศรษฐกิจ การทูตวัฒนธรรม และการทูตสาธารณสุขเพื่อผลประโยชน์ทางการค้าและการลงทุน การสร้างภาพลักษณ์และค่านิยมความเป็นไทยในต่างประเทศที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วในช่วงที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี การใช้เครื่องมือการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ต้องอาศัยการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยประชาชนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ ของ วทน. ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของมนุษย์และการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมทั้งมีความเข้าใจต่อเครื่องมือการทูตเชิงวิทยาศาสตร์เช่นเดียวกันกับการประยุกต์ใช้นโยบายการทูตในมิติอื่น ๆ ของไทย

นอกจากนี้ ผู้เขียนมีความเห็นว่า ความสัมพันธ์ที่ดีและใกล้ชิดระหว่างไทยกับแคนาดาทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน ได้ส่งผลดีต่อความร่วมมือด้าน วทน. ในช่วงที่ผ่านมา เนื่องจากทั้ง

สองฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ในสาขาความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยาวนาน โดยเฉพาะความช่วยเหลือผ่านกลไกของหน่วยงาน CIDA ของแคนาดา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวางพื้นฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญของไทย อาทิ การก่อตั้งมหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบัน TDR เป็นต้น ทั้งนี้ พื้นฐานความร่วมมือข้างต้น ได้ส่งผลดีและสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนพัฒนาความร่วมมือด้าน วทน. ในยุคปัจจุบันของไทยต่อแคนาดา โดยเฉพาะการเข้าถึง (reach out) และสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานวิจัยของแคนาดาได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยในฐานะหุ้นส่วนความร่วมมือ เพื่อประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย ซึ่งสามารถขยายผลการวิจัยและนำประโยชน์ที่ได้รับไปสู่ประเทศที่สามต่อไปด้วย

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

4.2.1.1 สนับสนุนให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดบทบาทที่ชัดเจน และให้ความสำคัญกับการปฏิบัติตามเอกสารบทบาทการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายการดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือ วทน. กับต่างประเทศเป็นแผน 2 ปี (2557 - 2558) อย่างเป็นเอกภาพ เพื่อให้สามารถเข้าถึงหน่วยงานวิจัยของแคนาดาซึ่งเป็นประเทศเป้าหมายที่ไทยต้องการมีความร่วมมือ โดยมีการติดตามและรายงานผลอย่างต่อเนื่องแก่หน่วยงานกลางในประเทศไทย ทั้งนี้ ทุกหน่วยงานจำเป็นต้อง มีการทำงานอย่างมีบูรณาการและระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกหน่วยของไทยทั้งที่ส่วนกลางและ สอท./สภท. รวมถึงสำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์ของไทยในต่างประเทศ

4.2.1.2 หน่วยงานหลักที่ขับเคลื่อนนโยบายและแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบ วทน. และสาธารณสุขแห่งชาติ ควรพิจารณามิติของการบริหารจัดการขับเคลื่อนองค์ความรู้ของ วทน. อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาพัฒนางานวิจัยภายในประเทศ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการยกระดับการสาธารณสุขที่เข้มแข็งภายในประเทศ และอาจต่อยอดการนำองค์ความรู้ไปใช้ในประเทศที่สามโดยเฉพาะกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งจะช่วยยกระดับการดำเนินบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอีกด้วย

4.2.1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่เป็นแกนหลัก คือ กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ควรกำหนดให้การแสวงหาองค์ความรู้ด้าน วทน. จากต่างประเทศที่มีความเชี่ยวชาญประเด็นด้าน วทน. เป็นภารกิจหลัก เพื่อร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายและแผน วทน. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสาธารณสุขแห่งชาติรวมถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยมีการกำหนดท่าที (position) และบทบาทของไทยต่อประเทศเป้าหมาย ทั้งในรูปการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือ หรือการที่ไทยยกระดับเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (donor country) และมีการกำหนดรูปแบบความร่วมมือ อาทิ การสร้างเครือข่ายการวิจัย มีการกำหนดเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม รวมทั้งการพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (hub) ของงานด้าน วทน. ในภูมิภาค

4.2.1.4 ยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์ไทยกับภูมิภาคอเมริกาเหนือ ซึ่งรวมแคนาดาได้กำหนดการกระชับความร่วมมือด้าน วทน. ด้านการวิจัย และในสาขาพลังงาน สิ่งแวดล้อมเป็นยุทธศาสตร์หลักประการหนึ่ง และในบริบทของแคนาดานั้น อาจกระชับความร่วมมือ วทน. ในประเด็นการวิจัยและพัฒนาด้านสาธารณสุขที่เคยมีเครือข่ายที่ใกล้ชิดอยู่แล้ว ให้มีความเข้มแข็งเพิ่ม

มากขึ้นโดยไทยสามารถมีบทบาทในฐานะหุ้นส่วนของแคนาดาในด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นการต่อยอดการดำเนินนโยบายส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับแคนาดาในภาพรวม

4.2.1.5 ไทยควรใช้ประโยชน์สูงสุดจากกลไกหรือทวิภาคีกับแคนาดาที่มีอยู่ เพื่อผลักดันและสนับสนุนเครือข่ายการติดต่อขององค์กรวิจัยด้านสาธารณสุขระหว่างไทยและแคนาดาที่มีอยู่แล้ว ให้สามารถเดินหน้าต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยมี สอท. ณ กรุงออตตาวา รวมถึง สกญ. ณ นครแวนคูเวอร์ (ด้านตะวันตกของแคนาดา) และสำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์ ณ กรุงวอชิงตัน (ดูแลแคนาดา) เป็นส่วนเชื่อมต่อกับฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในแคนาดา และเพื่อเป็นการสนับสนุนบทบาทของนักวิจัยไทยในสายตาของประชาคมนักวิจัยแคนาดาว่า ได้รับการสนับสนุนในทุกด้านจากภาครัฐ ทั้งนี้ กลไกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจากส่วนกลางที่สำคัญ คือ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ และกระทรวงสาธารณสุขรวมทั้งหน่วยงานอื่น ๆ จะต้องมีการทำงานในเชิงบูรณาการอย่างใกล้ชิด และต้องมีการติดตามผลกับหน่วยงานภาคปฏิบัติที่เกี่ยวข้องที่นำ องค์ความรู้ที่ได้มาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง พร้อมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณแก่หน่วยงานด้านหน้าของไทยในต่างประเทศอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง เพื่อให้การเข้าถึงและสร้างความสนใจต่อประเทศไทยในประเทศเจ้าบ้าน รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมเกิดผลเป็นรูปธรรม

4.2.1.6 กระทรวงการต่างประเทศใช้ประโยชน์จากเครื่องมือของการทูตวิทยาศาสตร์ในการเชื่อมโยงกับภาคประชาชนของแคนาดาในลักษณะ Track II เพื่อบรรเทาความชะงักงันของการดำเนินความสัมพันธ์กับแคนาดารวมถึงประเทศตะวันตกอื่น ๆ จากการงดการติดต่อในระดับรัฐบาลกับไทย ภายหลังเกิดเหตุการณ์รัฐประหาร เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 เนื่องจากประเทศดังกล่าวข้างต้นมีค่านิยมในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย แต่อาจมีความเข้าใจต่อสถานการณ์ในไทยที่ไม่เพียงพอ

4.2.2 ข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการ

4.2.2.1 โดยที่การทูตเชิงวิทยาศาสตร์เป็นเครื่องมือทางการทูตลักษณะ soft power ประกอบกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งรวมถึงการวิจัยและพัฒนาสาธารณสุขเป็นศาสตร์ที่มีความเป็นสากล การทูตเชิงวิทยาศาสตร์จึงสามารถเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนหรือส่งเสริมเครื่องมือการทูตอื่น ๆ ที่ไทยใช้กับแคนาดาในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มี พลวัตและเข้มแข็งมากขึ้น กอปรกับจะช่วยสร้างกลุ่มเพื่อนประเทศไทย (friends of Thailand) ในแคนาดา ฝ่ายไทยจึงควรพิจารณาขยายความร่วมมือกับแคนาดาเพิ่มเติมในสาขา งานวิจัย ด้านสาธารณสุขให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าซึ่งจะเป็นการเสียโอกาสของประเทศ

4.2.2.2 นอกเหนือจากการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือที่มีอยู่แล้วกับฝ่ายแคนาดา หน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระทรวงการต่างประเทศ (สอท./สกญ.) และหน่วยงานที่มิใช่ประเทศไทย ควรพิจารณาสร้างและขยายเครือข่ายการติดต่อและความร่วมมือในด้านวชน. ของสาขาใหม่ ๆ ที่ไทยและแคนาดายังไม่มี รวมทั้งการที่ไทยสามารถค้นหาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของแคนาดาที่ต่อยอดและปรับใช้ให้เกิดการขับเคลื่อน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในประเทศ ดังเช่น แนวคิดการจัดตั้งเครือข่าย Grand Challenges Thailand และยังสามารขยายผล

และเชื่อมต่อกับประเทศอาเซียนรวมถึงประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ โดยใช้จุดแข็งของไทยที่มีความพร้อมในด้านเทคโนโลยีและมีนักวิจัยด้านสาธารณสุขที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล อาทิ แนวคิดในการจัดตั้ง Grand Challenges ASEAN ซึ่งฝ่ายแคนาดามีความสนใจที่จะทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ขณะที่ไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในอาเซียน ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีในขณะที่ไทยกำลังเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน รวมทั้งสร้างโอกาสการเชื่อมต่อเครือข่ายระหว่างศูนย์นาโนเทคโนโลยีแห่งชาติกับศูนย์ National Institute for Nanotechnology ของแคนาดา เป็นต้น

4.2.2.3 หน่วยงาน วทน. ที่ส่วนกลางสนับสนุนการต่อยอดและขยายความร่วมมือจากที่ สอท. และหน่วยงานที่ประเทศไทยในแคนาดาได้แสวงหาแนวทางความร่วมมือที่มีศักยภาพไว้กับฝ่ายแคนาดา โดยเฉพาะการขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยสาขาสาธารณสุขระหว่างไทยในแคนาดา เนื่องจากแคนาดามีจุดแข็งที่ระบบการศึกษา มีความทันสมัย และมีสถาบันการศึกษา/สถาบันวิจัยมากมายในประเทศ ซึ่งต่อไป อาจเพิ่มมูลค่าของนวัตกรรมที่เกิดขึ้นโดยการแสวงหาข้อมูลรูปแบบของการพัฒนาผลการวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ ในเชิงพาณิชย์ที่เป็นรูปธรรม โดยภาครัฐทั้งกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ สอท. ณ กรุงออตตาวา รวมทั้งสำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์ ณ กรุงวอชิงตัน (ดูแลแคนาดา) ร่วมกันหารือกับสถาบันการวิจัยภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคการศึกษาของแคนาดา เพื่อให้หน่วยงานทั้งในด้านการวางแผน การจัดสรรงบประมาณและการปฏิบัติด้านการวิจัยและพัฒนาของไทย เช่น สวทช. สกว. สวรส. สวทน. และ วช. มาร่วมแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ในเรื่องรูปแบบและเครื่องมือการบริหารจัดการนโยบายการวิจัยและการพัฒนาสาธารณสุขของไทยให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากที่สุด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรด้าน วทน. ของไทย

4.2.3 ข้อเสนอแนะในเชิงภาพรวมของการดำเนินการตามแนวทางการทูตวิทยาศาสตร์

4.2.3.1 ประเทศไทยควรวางแผนในลักษณะก้าวหน้า เพื่อสร้างความพร้อมในการใช้เครื่องมือการทูตเชิงวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม โดยตระหนักว่าความล่าช้าของการดำเนินการจะเป็นการเสียโอกาสในการสร้างผลประโยชน์จากการนำเทคโนโลยีเข้ามาในไทย

4.2.3.2 กระทรวงการต่างประเทศและหน่วยงาน วทน. ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยเฉพาะการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาขีดความรู้และความสามารถของเจ้าหน้าที่ในหัวข้อเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ ที่สามารถสนับสนุนการขับเคลื่อนการส่งเสริมความสัมพันธ์และผลประโยชน์ของไทยในประเทศเป้าหมาย โดยเพิ่มการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และการไปทำความรู้จัก/ดูงาน/สร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้าน วทน. ของประเทศเป้าหมาย เพื่อให้เกิดการบูรณาการด้านองค์ความรู้ วทน. และเพื่อประโยชน์ในการจัดทำทำที่ของไทย

4.2.3.3 สำนักงานที่ปรึกษาวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศสามารถมีบทบาทนำในการดำเนินการการทูตเชิงวิทยาศาสตร์ในเชิงรุกมากขึ้น ผ่านช่องทางการประชุมที่ประเทศไทยในประเทศเป้าหมาย เพื่อสนับสนุนการทำงานของ สอท. ในภาพรวม โดยเฉพาะการดำเนินโครงการที่เป็นรูปธรรมและตอบสนองต่อนโยบาย วทน. รวมถึงการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้เกิดการวิจัย

ร่วมด้านสาธารณสุขกับแคนาดาหรือมีการนำแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (BestPractice) มาประยุกต์ใช้ใน ประเทศไทยให้เกิดการขยายผลที่เป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

4.2.3.4 ในระยะยาว หน่วยงานด้านการวิจัย วทน. และกระทรวงการต่างประเทศ ร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ประโยชน์ของการใช้การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ต่อทุกภาคส่วนให้มีความ เข้าใจต่อถึงประโยชน์จากการดำเนินนโยบายการส่งเสริม วทน. เนื่องจากนโยบายที่จะดำเนินการได้ สำเร็จ ต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนของสังคม มิใช่เฉพาะการมีส่วนร่วมของนักวิจัย กอปร กับประเทศไทยจะได้ประโยชน์จากการลดภาระค่าใช้จ่ายในแต่ละปี เนื่องจากมีนํางานวิจัยสาธารณสุข มาใช้ในการดูแลสุขภาพของประชาชนทั้งประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กระทรวงการต่างประเทศ. ยุทธศาสตร์กระทรวงการต่างประเทศและแผนปฏิบัติการ 4 ปี 2555 - 2558. กรุงเทพฯ, 2554.

กระทรวงการต่างประเทศ. โทรเลข. ที่ 0702/ว 117/2557. 12 กุมภาพันธ์ 2557.

กระทรวงการต่างประเทศ. “การทูตวิทยาศาสตร์”. โทรเลข. ที่ 1101/140/2557. 20 มีนาคม 2557. (เอกสารภายใน).

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา. “การกำหนดพันธกิจของสถานเอกอัครราชทูต”. โทรเลข. ที่ OTT 432/2556. 27 พฤศจิกายน 2556. (เอกสารภายใน).

ณรงค์ ศศิธร. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนไทยในต่างประเทศ. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 1. กระทรวงการต่างประเทศ, 2552.

อรุณรุ่ง โพธิ์ทอง ฮัมฟรีย์ส์. การทูตเชิงวิทยาศาสตร์ : กรณีศึกษาเกษตรกรรมของเบลเยียมและไทย. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 5. กระทรวงการต่างประเทศ, 2556.

อลิ ม้ามณี. การใช้ soft power ในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ : กรณีการศึกษาของการดำเนินการทีมประเทศไทยในเนปาล. รายงานการศึกษาส่วนบุคคล หลักสูตรนักบริหารการทูตรุ่นที่ 4. กระทรวงการต่างประเทศ, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ยุทธศาสตร์ประเทศไทย [ออนไลน์]. สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา. 2555. แหล่งที่มา: www.thaiembassy.ca

ภาษาอังกฤษ

Canadian Institute of Health Research (CIHR). [Online]. Available from: <http://www.cihr-irsc.gc.ca> 2557.

Grand Challenges Canada (GCC). [Online]. Available from: <http://www.grandchallenges.ca> 2557.

International Development Research Council (IDRC). [Online]. Available from: <http://www.idrc.ca> 2557.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - สกุล	นายณรงค์ บุญเสถียรวงศ์
ประวัติการศึกษา	- รัฐศาสตรบัณฑิต (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย - รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การระหว่างประเทศและการทูต) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2536	เจ้าหน้าที่การทูต 3 กองเผยแพร่ กรมสารนิเทศ
พ.ศ. 2538	เจ้าหน้าที่การทูต 4 - 5 กองเอเชียตะวันออก 2 (โต๊ะพม่า) กรมเอเชียตะวันออก
พ.ศ. 2541	เจ้าหน้าที่การทูต 5 สำนักงานปลัดกระทรวง (ฝ่ายเลขานุการรองปลัดกระทรวง)
พ.ศ. 2543	เจ้าหน้าที่การทูต 5 - 6 กองเอเชียตะวันออก 4 (โต๊ะติมอร์และมองโกเลีย) กรมเอเชียตะวันออก
พ.ศ. 2544	เลขานุการเอก สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงธากา
พ.ศ. 2549	เจ้าหน้าที่การทูต 6 - 7 สำนักงานเลขานุการกรม กรมสารนิเทศ
พ.ศ. 2550	หัวหน้าคณะทำงานติดตามและสนับสนุนการทำงานหน่วยงานของ กระทรวงการต่างประเทศในต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวง
พ.ศ. 2551	เจ้าหน้าที่การทูต 7 กลุ่มพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานปลัดกระทรวง
พ.ศ. 2551	นักการทูตชำนาญการ (ที่ปรึกษา) กองเอเชียใต้ กรมเอเชียใต้ ตะวันออกกลางและแอฟริกา
พ.ศ. 2554	หัวหน้ากลุ่มงานความมั่นคงระหว่างประเทศ (นักการทูตชำนาญการพิเศษ) สำนักนโยบายและแผน
พ.ศ. 2555 - ปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา
ตำแหน่งปัจจุบัน	อัครราชทูตที่ปรึกษาสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงออตตาวา